

animadvertit casum questionis non esse huiusmodi, ac proinde cessare rationem fundamentalem dictæ constitutionis Pij V. Quare fundamentum hoc profecto, vt aiunt, ponit securum ad radicem.

Non obstant modo fundamenta contrariæ patris supra posita: & quidem primum ex d. cap. periculofo, & decreto sacri Concilij Tridentini altera constitutione, anteriori tamen, eiusdem Pij V. renouatis; Nam omnia illa procedebant recte suis temporibus, nouissime autem standum est decisioni vltimæ constitutionis eiusdem Pij V. quod modo prædiximus, disponenti.

Secundum etiam partis contrariæ fundamentum cessat, quoniam licet illud verum sit in suo casu, in nostro tamen non procedit; Quia non est similis exceptis nec eadem ratio in illo militat, quæ in eis, præterquam quod in proposito Summus Pontifex concessit post taxatum vltieris grauius puniendo aliter facientes.

Quare si alius casus inueniri posset similis omnino exceptis, fortasse comprehendendus esset in eis atque idem dicendum in illo, prout dici potest propter belli imminenti iustum timorem, ob quod ab hæreticis gesti licitum fuisse exitum quarundam monialium in Gallia prope Nauarum, respondit rectius Nauar. vbi supra, n. 48. cum quo transit Ceruantes in l. 6. Tauri, m. 59 & Petrus Cened. in loco statim citand.

Tertium etiam contrariæ partis fundamentum non nocet, quia hic constat de contrariæ merte Summi Pontificis, vt prædiximus, quare cessant coniecturæ, arg. l. continuus, §. cum ita cum similibus de verb. oblig. Nec Nauarum patrocinatur, quod Gregorius XIII. similem licentiam exendi à suo Monasterio concesserit quibusdam monialibus; Nam potius hoc suæ opinioni contradicit. Id siquidem fuit concessum ex gratia & priuilegio aduersus præfatam sui Prædecessoris constitutionem, vt constat ex vltimis verbis prædicti. breuis, quod ibid. refert Nauar. ibi, Non obstantibus literis Pij V. Prædecessoris ac alijs prædictis, &c. quod potuit facere Summus Pontifex: Itaque fuit derogatio in particulari, quæ præsupponit, in contrarium esse ius commune: Non enim ibi Gregorius per viam iuris declaratorij id fecit, sed potius priuilegijs & gratiæ, quare ad alias personas extendendum nec trahendum est vt in l. i. singulari, & in l. quod uero contra, cum similibus de legib. Priuilegia enim non egrediuntur personas priuilegiatas: Ergo alijs, quæ priuilegiatis, non idem licebit, nisi specialiter eisdem à Sede Apostolica indulgeatur, prout etiam vidi alijs indultum, Episcopi ergo nec sui Vicarij minime ob hoc poterunt eandem indulgentiam concedere nec prædictam licentiam alicui moniali exendi à suo Monasterio ex alia causa infirmitatis concedere, nisi ob causas tantum in præfata constitutione expressas, & in quibus eadem ratio subsistit. Et ita semper obseruati in hoc Episcopatu Ciuitatis, tanquam Ordinarij ipsius, etiam sepius in hac ciuitate summi similes licentiæ de quibus in nostra questione, nullquam eas nec aliquam concessi: Respondebam enim petentibus; Iurent Medici, monialem huiusmodi habere alteram ex infirmitatibus motus proprii, & libenter annuam illi vero statim alferrebat, hoc non ita esse, sed pietatem causæ præponebant, cui ego fateor, sed non licet, respondebam, & ita à similibus negotijs me expediebam: & memor sum venisse in hanc ciuitatem Generalissimum ordinis Seraphici Patris Sancti Francisci, Franciscum Gonzaga & ab eo petitam fuisse similem licentiam pro quadam illustri moniali, & demonstratum Nauar. vbi supra, quem ego in id accommodaui, vbi eam expresse permittere concedi posse, & nihilominus sibi non placuit præfata Nauarici opinio, ac proinde licentiam præfatam denegauit: Fecit tamen relationem Summo Pontifici Gregor. XIII. tunc in Ecclesia Dei Præsidenti infirmi-

tatis grauis illius monialis, & Sanctitas sua eidem specialiter indulgit, vt ex illa causa à Monasterio exire possit ad securandum in domo matris suæ, sicut concesserat prius monialibus, de quibus per eundem Nauar. vbi supra, sicut fuit obseruatum. * Et post huius operis primam editionem hanc nostram sententiam contra Nauar. nos hoc loco citans, vt veriorē probauit Pet. Cened. in suo collectan. ad Sextum, collectan. 3. 1. num. 2. *

Hæc quænam ita se habeant, in præxi videmus obseruari, monialem electam in Abbatissam alterius Monasterij, exire illicque se conferre, vt ei præsit: quod iure posse fieri probat Nauar. vbi supra, n. 48. cuius in hoc sententia mihi placet, quoniam monialis hæc, non vt in sæculo permaneat, exit, sed vt in alio Monasterio degat eique præsit: Licetum namque est Prælatus Monasteriorum, ex causa vtilitatem ipsorum concernente, mutare moniales de vno in aliud, ad inhabitand. hocque non excludit à prædicto motu proprio, sed tantum prohibetur, moniales exire à suis Monasterijs, vt in sæculo permaneat aliquo tempore, nempe ad visitandum domus parentum aliorumve consanguineorū vel ex causa infirmitatis curande, præterquam lepræ aut epidemiæ, etiam statim reuerfuras: Hoc enim contradicit clausura à se professæ: At vero quod exeat, vt alijs Monasterijs præsit, non videtur esse huiusmodi, quoniam finis tunc est ire de vna clausura ad aliam, vt eidem religioni & regulæ inseruiant, quis finis est attendendus, dummodo id fiat iudicio & obedientia Prælati ex causa legitima id præcipientis: Quod autem tunc exeat à Monasterio, non est in consideratione: Quandoquidem est præfate necessarium atque in ordine ad finem licitum. Quod non sic contingit, quando exirent ad visitandos parentes aliove consanguineos vel alias extra causas permittas. Nec obest, quod etiam in dicto motu proprio prohibetur exitus ad visitanda Monasteria eis subiecta, quoniam hoc ad officium Prælati spectat, non vero monialium. Præsideret autem vt Abbatissa vel Prior atque residentia personalis in hoc vel illo Monasterio ad regendum & gubernandum moniales illius, ad ipsas moniales spectat, hoc est, ad Prælatum intus commorantem inter eas electam vel eligendam, confirmatam, vel confirmandam non vero ad viros etiam Prælatos: Merito igitur si in casu necessitatis ex causa possit Prælatus monialem vnus Monasterij in Abbatissam vel Priorem alterius, vt ei præsit, eligere, atque vt ad hunc finem via recta exeat à suo Monasterio & in aliud, cui præfatur, tendat, licentiam concedat, & ita vsus obtinuit atque ex prædictis obseruatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Taciturnitas copula intercedenti: ante impetratam vel post concessam dispensationem ad contrahendum matrimonium inter consanguineos vel affines commissam Ordinatio loci, prius tamen, quam ab eo expediat, an vtiat dispensationem, & num. seq.
- 2 Decretum Concilij Tridentini sess. 24. cap. 5. de reformatione matrimonij interpretatur, & num. 17.
- 3 Ea sola taciturnitas veritatis nocet, quæ à iure præcipitur, vt exprimitur.
- 4 De crimine non est faciendæ mentio in impetratione gratiæ vel concessione, & num. 19. quomodo intelligatur.
- 5 Incestus impedit matrimonium contrahendum.
- 6 Copula habita à marito cum consanguinea uxoris suæ producit impedimentum incestus, non vero habita cum propria consanguinea: Canonice contra, quoad impedimentum matrimonium contrahendum, non vero ad dirimendum iam contractum, nu. 7.
- 8 Consuetudine obreptum est, vt in casu incestus non petatur dispensatio ad Episcopo.
- 9 Ex illicita copula incestus contrahitur impedimentum affinis

affinitatis, quod impedit & dirimit matrimonium, non tamen inter eos, qui fuerunt principium huius impedimenti & inter quos copula illicita interuenit, num. 10.

- 11 Hodie impedimentum ex illicita copula promouent per Concilium Tridentinum restitutum est ad primum, & secundum gradum, in tertio & quarto autem non impedit nec dirimit.
- 12 Ea qualitas exprimens est, quæ mouet Principem ad non concedendum vel diffucilius concedendum.
- 13 Stylus & communis praxis habet; Quod qualitas copula ad dispensationem exprimat & valde diffucilem reddat Summum Pontificem ad concedendum.
- 14 Vbi plura obstant impedimenta, diffucilius solent concedi dispensationes & rescripta.
- 15 Reus interrogatus à iudice, iuris ordine seruato, reuocatur omni iure veritatem dicere.
- 18 Exprimens est illa qualitas, quæ est non sit præcepta à iure, est tamen de stylo, praxi & consuetudine curiæ exprimens.
- 20 Copula habita spe dispensationis consequenda, est necessario exprimens, alias dispensatio erit nulla.
- 21 Dispensatio vitiatur, quando fuit habita copula, antequam ab Ordinario dispensatio expediretur, nisi iterum ad Summum Pontificem recurratur, mentioque copula fiat eidem atque absoluto ab eo impetretur.
- 22 Gratia facta à principe ex aliqua causa finali, an & quando valeat & duret, cessante causa prædicta.
- 23 Falsitas aut subreptio causa impulsiva, quæ Principem mouet aut moueret ad diffucilius concedendam, quod ab eo petium est, Principis gratiam inualidam efficit.
- 24 Mentio incestus faciendæ est, vbi cum eadem, cum qua incestus commissus est, contrahi pretenditur.
- 25 Casus principalis questionis declaratus ab Abbreniatore Nuntij Apostolici eius iussu, vt creditur.

C A P V T X V.

De copula interueniente ante impetratam dispensationem à Summo Pontifice inter consanguineos vel affines ad contrahendum matrimonium commissam ordinario loci, an vtiat dispensationem, si de illa nulla facta fuerit mentio?

SAPE in præxi contingit dubitari, An copula carnalis habita inter consanguineos vel affines, postquam miserunt Roman ad Summum Pontificem pro impetranda dispensatione ad contrahendum matrimonium inter eos, prius tamen, quam Romanus Pontifex dispenfet, vel post commissam ab eo dispensationem ordinario loci, vt si ita est, dispenfet, & antequam ordinarius dispenfet, vtiat dispensationem, si de ea nulla facta fuerit mentio, necne? Qua in re, tanquam summe diffucili, scio in diuersas itum fuisse sententias per grauissimos viros huius Regni, prout ex eorum scriptis ad nos translatum est, vt nostrum exponeretur de hac re iudicium. Sunt enim in primis, qui existunt, non esse subreptitiam, sed validam in casu questionis nostræ dispensationem præfatam, præmaxime, si post eam impetratam à Summo Pontifice, intercesserit prædicta copula, etiam ipsa, antequam ordinarius concesserit, contigerit.

Primo, quia in his casibus non habet locum decretum Concilij Tridentini sess. 24. cap. 5. de reformatione matrimonij. vbi disponitur, Quod contrahens scienter matrimonium in gradus prohibito, separandum est & spe dispensationis carere debet: præmaxime, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit: quia si accuratius aduertas, decretum illud non punit solum copulam per se, etiam si scienter habita fuerit: sed vbi illa interuenit post matrimonium scienter contractum, vt patet ex illis verbis, Qui non tantum contra-

here, sed etiam consummare ausus fuerit: Deinde materia illius decreti est odiosa & pœnalis, vt constat ex illius verbis, Eisdem subiciatur pœnis, & per illius decretum nocetur à iure & stylo antiquo: Restringendum igitur merito est & non extendendum, ex regula, odia, & regula, quæ exorbitant, de reg. iur. lib. 6. c. penult. de pan. dist. 1.

Secundo, quia ea sola taciturnitas veritatis nocet, quæ à iure præcipitur, vt exprimitur, vt docet Rota noua decis. 32. de rescript. ad fin. Calderin. consil. 6. de præbend. Et in hac specie non præcipiunt iura, vt veritas exprimat, vt patet ex dicto Concil. d. e. 5. & explicit Nauar. in Manual. Latin. cap. 22. num. 86. Ergo, & c.

Tertio, quia de crimine non est faciendæ mentio in interpretatione gratiæ vel concessione, vt docet Innoc. in cap. proposuit, nu. 4. & in c. cum nostris, n. 3. de concess. præbend. & Rota noua decis. 32. de rescript. iam citat. Bellam. decis. 47. de rescript. & copula huius præcedit siue sequatur siue spe dispensationis habeatur, est delictum, vt patet: Ergo de illa non faciendæ mentio.

Non t obstat, quod huiusmodi copula inter consanguineos vel affines habita, sit incestuosa, & quod impedimentum incestus etiam impedit matrimonium contrahendum, cap. si quis dormierit, l. 23. qu. 7. l. 3. tit. 2. part. 4. & ibi Greg. Lop. Et ita in hoc casu inter consanguineos videntur esse duo impedimenta, alterum consanguinitatis, & alterum incestus: Ergo licet impedimentum consanguinitatis tollatur dispensatione Romani Pontificis, remanere videtur alterum impedimentum incestus. Nam t respondeo, vere copulam mariti cum consanguinea uxoris suæ producere hoc impedimentum incestus, non vero copulam habitam cum propria consanguinea, vt patet ex c. 1. 2. & 3. de eo qui cogn. consang. uxoris suæ, secundum Sanct. Thom. in 4. dist. 34. qu. 1. art. vlt. Et docet communis Theologorum sententia relata & probata à Conar. de sponsal. 2. part. 6. in princ. num. 4. Martin. Ledesimus in secundam 4. quæst. 60. art. 4. & Martinez vbi infra, contra communem Canonistarum relata à Nauar. d. cap. 22. num. 74. & à Parnotin. in d. cap. 1. col. 1. & ab Ant. Cordub. lib. 1. quæstion. 12. & à Martene in vrbic. tit. 1. lib. 5. Nova Collect. Reg. gloss. l. num. 138. Quæ etiamsi vera esset, solum hoc impedimentum incestus impedit & non dirimeret, t ac per consequens matrimonium contra hoc impedimentum contractum valeret, iuxta gloss. verbo nunquam, in cap. 1. 25. quæstion. quæst. 2. & gloss. in cap. 2. de pan. & rescript. recepti à Iurisperitis & Theologis, vt testatur Mart. Ledesimus in secundam 4. quæst. 62. art. 2. explicat Nauar. d. cap. 22. nu. 29. Cardin. Atacceli, de matrim. cap. 64. Conar. de sponsal. 2. part. cap. 6. in princ. num. 4. Specul. coniug. 1. part. art. 23.

Præterea t consuetudine obtentum est, vt in casu incestus non petatur dispensatio etiam ab Episcopo, vt post Palud & alios testatur Nauar. d. cap. 22. num. 74. ad fin. & Ant. à Cordub. vbi supra, in versio. sed vtrum.

Nec t etiam obstat, quod ex hac illicita copula incestus contrahitur impedimentum affinitatis, quod impedit matrimonium contrahendum & dirimit contractum cap. discretionem, de eo qui cogn. consang. uxoris suæ, cap. extraordinaria, 3. qu. 3. gloss. recepta in arbitro affinitatis, docent plurimi relati per Conar. de sponsal. c. 2. part. cap. 6. §. 7. nu. 3. Nauar. d. cap. 22. num. 42. Dom. à Sor. in 4. dist. 4. 1. quæst. vnic. artic. 2. & 3. Nam t respondeo mentem dicendo, hoc impedimentum affinitatis, etiam ex copula illicita oriri, quo iure antiquo impeditur consanguinei viti intra quartum gradum contrahere cum muliere, cum qua copula intercessit & conuerso, vt in cap. 2. & in cap. non debet, de consanguin. & affinis, non tamen contrahitur inter eos, qui fuerunt principium huius impedimenti, & inter quos copula illicita interuenit, vt patet ex iuribus prædictis, & ex his quæ docet

Syluest. in verb. matrimonium, §. impedim. 15. Gab. Paleot. de nohis & spuris, cap. 7. n. 4. & 5. Spenl. coniug. 1. part. ar. 47. Ferdinand de Loaze in tract. de matrim. §. dub. 1. & 15. Hodie tamen hoc impedimentum ex fornicatione contractum ad secundum gradum est restrictum & licitum est contrahere in tertio & quarto gradu per Concil. Trident. sess. 24. c. 4. de reform. matrim. adeo, vt huiusmodi copula illicita, non solum non dirimat matrimonium iam contractum in tertio vel quarto gradu, sed nec etiā impediatur contrahendum in eodem tertio & quarto gradu, vt explicuit suo motu proprio Pius V. anno 1566. lator, qui est inter motus proprios eiusdem Pontificis & Conc. Bracaren. sess. 5. c. 12. fol. 121. explicat Alphonsus Veracruc in apper. d. coniug. fol. 79. Card. Araceli de matrim. c. 69. Quinil. Mandos. de signat. gratia. fol. 51. Albornoz en el arte de los contratos, fol. 152. Et hanc opinionem in terminis, quando copula intercessit post impetratam dispensationem a Summo Pontifice atque huc translata, antequam ab ordinario, cui commissā fuit, dispensaretur: credit veram eamque tenet F. Ant Cordub. in suat. de casof. de conciencia, in 2. edit. quafi. 45. in 5. punto noniter addito, in praed. 2. edit. fol. 119. vbi eam intelligit, nisi Romanus Pontifex committeret dispensationem alicui sub certa forma vel conditione, quia si ea non seruaretur, non valeret talis dispensatio nec matrimonium, quod cum ea fieret: & reddit rationem praedictae suae sententiae principalis; Quia Papa non fuit motus per copulam, nempe si ea intercesserit vel non intercesserit, quando quidem nulla mentio eius sibi facta fuit, nec tunc erat habitata, nec postea intercessit cum intentione tunc contrahendi per eam, nec intendendi matrimonium clandestinum, nec quid aliud interuenit, ob quod dispensatio subreptitia iudicari debeat. Cum eadem sententia concordant alij duo Theologi insignes huius ciuitatis, quoniam & iuxta eam in vna causa bis fuisse pronuntiatum, mihi renuntiatum est. * Et post huius operis primam editionem, quod dispensatio super impedimento consanguinitatis vel affinitatis, non facta mentione copulae prius habitae, valeat nec requiratur altera dispensatio Papae, consuluit ex praedictis Nauar. consil. 1. 2. & 5. de consanguinit. & affini. Idem in copula commissā post impetratam commissionem dispensandi, quamuis post negetur Commissario, consuluit idem Nauar. consil. 2. de sponsal. num. 1. & 2. Rursus sunt & nostris, qui contrariam sententiam veriosem esse existunt, & tenendam in foro conscientiae, imo quod praedicti coniuges non sint tuti in conscientia. Primo, quia super dicta copula non fuit dispensatum inter eos: Ergo, &c.

12. Secundo, quia ea qualitas exprimenda est quae moueret Principem ad non concedendum vel ad difficilius concedendam dispensationem, alias subreptitia & nulla est dispensatio, vel alia quænis concessio, reat. in cap. postulasti, de rescript. Felin. in cap. super literis, nu. 8. de rescript. Socin. consil. 2. §. incip. quoniam in praesenti, versic. confirmo omnia, & c. num. 12. lib. 2. Petrus Rebuff. in praxi benefic. in rubric. de forma signat. simplic. prouif. in §. Magdonem. p. 137. Sed & certum est, quod illa qualitas copulae habitae inter hos contrahentes, si exprimeretur Summo Pontifici, illum valde difficilem redderet ad concedendam dispensationem, prout stylus & communis praxis habet, quae est seruanda secundum Felin. vbi supra: Ergo ea qualitas copulae exprimenda erat Romano Pontifici, alias erit nulla, per praedicta. Praeterea, vbi plura obstant impedimenta, difficilius concedi solent dispensationes & rescripta, vt inquit Decius consil. 206. num. 19. & in cap. ad aures. col. ult. & ibi Ripa num. 37. de rescript. Alexand. consil. 195. num. 10. lib. 2. quos refert & sequitur Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. centur. 3. casu 203. num. 13. Sed hic plura obstant, nempe con-

sanguinitas seu affinitas & copula: Ergo si de ea fieret mentio, difficilius dispensaretur: Exprimenda igitur nunc erit.

Tertio, quia quando quis interrogatur a iudice iuris ordine seruato, tam iure diuino, quam humano, & tenetur ei dicere veritatem super crimine a se commissio, vt tenet S. Thom. 2. 2. quafi. 66. artic. 1. & quafi. 76. art. 1. Nauar. in cap. inter verba, 1. qu. 3. coroll. 46. & hanc opinionem plures allegant iuxta Couar. in suis pract. qu. cap. tionem plures allegant iuxta Couar. in suis pract. qu. cap. 18. nu. 7. ad fin. & lib. 1. var. resolut. cap. 2. num. 2. diximus late supra, cap. 1. 1. de monitoriis, num. 39. Sed isti consanguinei volentes contrahere inter se matrimonium, cum proponunt causam Romano Pontifici, videtur interrogati de tota causa atque de pertinentibus ad eam, maxime de illis, quae possent difficiliorem reddere Summum Pontificem ad concedendum: Ergo tenentur exprimere, quod habuerunt copulam, cum haec iuxta stylum Romanae Curiae, difficiliorem reddat Summum Pontificem ad dispensandum. Quid tenendum? * Et profecto, vt meam exponam sententiam, adhaere huic secunda parti, quam existimo veriosem, quando copula iudicando & consulendo, praemaxime, quando copula fuit habitata ante facultatem ac commissionem dispensandi.

Primo, quia contrariam partem minime fouet decreet. 5. de reform. matrim. sess. 24. Sacri Concilij Tridentini, pro ea supra expensum, quia ipsum tantum loquitur in illis consanguineis, qui scienter & de facto matrimonium contrahere praesumpserunt: namque separandi merito sunt atque spe dispensationis carere debent; Quod praemaxime locum habet, si copula consummatum sit praedictum praesumptum matrimonium scienter contractum: Quod si ignoranter illud sit contractum, non seruatis solemnibus Sacri Concilij, idem est: Si vero is seruatis, postea delegatur aliquod impedimentum, de quo contrahentes probabilem ignorantiam habuerunt, facile & gratis cum illis dispensari potest. Et hoc est, quod continet praedictum decretum Concilij, quod vt patet, in vtroque casu loquitur, quoties matrimonium prius fuit contractum, siue scienter siue ignoranter abque dispensatione, & postea sequuta fuit copula: At noster casus diuersus est, quia in eo fuit dispensatum, antequam matrimonium celebraretur, & copula similiter etiam praecessit, non solum matrimonium, sed etiam dispensationem ab ordinario faciendam, siue ad nostrum propositum adduci non potest praefatum decretum, nec contra, nec pro: Aliunde igitur quaerenda est decisio huius quaestiois.

Secundo, quia quod priores affirmant, quod ea sola taciturnitas veritatis nocet, quae a iure praecipitur, vt exprimitur, quod etiam fuit gloss. in clem. 3. verb. alteri, prope med. de proband. quam sequuti sunt plurimi, quos congerit Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 1. nu. 26. quamuis vetum in se sit, non tamen est peremptorium: Nam ita etiam exprimenda est illa qualitas, quae erit non sit praeepta a iure, est tamen de stylo, praxi & consuetudine curiae exprimenda, quae Principem moueret ad non concedendum, vel eum ad concedendum difficiliorem redderet (sicut est copula, quae prout notum est, exprimi solet, & cum ipsa difficilius dispensatur, quam si ea non intercessisset) vt probant Dec. in cap. super literis, num. 9. de rescript. & Menoch. vbi supra, num. 27. versic. aliqua. * Ad quod non aduertit Nauar. vbi supra, siueque sua opinio contraria ex hoc deficit: * Ergo stante praedicto stylo & praxi Curiae Romanae, iuncta iuris dispositione praedicta, consequitur, esse necessarium faciendam mentionem Summo Pontifici ipsius copulae, quando habitata fuit antequam missum esset Romam pro ipsa dispensatione, vel etiam post, antequam Summus Pontifex dispensasset, ex supra dictis, & quod alias dispensatio sit nulla & subreptitia, hocq; indubium videtur,

tur, quamuis prior sententia supra posita vniuiri grauius tantum, quod scierim, in hoc contrarium velit: Nam Theologi, de quibus ibidem meminimus, non idem tenent eum eo in praefata specie, sed potius nobiscum contrarium, nempe vbi copula fuit habitata ante dispensationem obtentam Romae. Nec obstat, quod de crimine non sit facienda mentio, quia illud intelligitur de aliis peccatis, & vt patet ex DD. supra ad hoc allegatis. Loquuntur enim de peccatore impetrante literas ad beneficium, quia ex eo quod peccator est, non sunt literae subreptitiae, nec vero loquuntur in nostro casu; Nam de incestu opus est facere mentionem, vt tenet D. Sarmient. lib. 1. selett. interpr. cap. 9. nu. 1. & 3. dicens, quod de hoc nulla potest esse quaestio.

Si tamen in nostro casu copula fuit habitata, spe eiusdem dispensationis facilius consequenda, planissimum existimo, quod hoc non expresse Summo Pontifici, dispensatio sit nulla, quia stylus & praxis Romanae Curiae est, quando hoc casu dispensatur, addere, *Con tanto que no esian tenido la copula con esperanza de que por esto mas facilmente se concediese la dispensacion, vt in terminis his verbis tenet Nauar. in Manual. Hispan. c. 2. m. 87. in fin.*

Quando tamen vbi copula fuit habitata post facultatem dispensandi concessam & commissam a Romano Pontifice ordinatio loci vel alij, ante tamen quam ab ipso dispensatur, quamuis res hoc casu difficultatem habeat, adhuc verius magisque iuridicum videtur dispensatione vitari, nisi iterum ad Summum Pontificem recurratur mentio; Quae siat ac absolutio a Summo Pontifice impetretur: Quia sicut quando copula intercessit, antequam dispensatio impetraretur Romae, necessario fieri debet mentio ipsius, vt est praedictum: ita etiam idem erit, quando post ipsam impetratam habitata fuit copula, ante tamen quam ab ordinario dispensatur; Quia ita sunt consanguinei tunc, sicut a principio, ac per consequens, incestus vtroque tempore per copulam committitur, siue non video, esse rationem iuridicam differentiae inter hos duos casus; Facultas quandoquidem ad dispensandum, quamuis sit gratia, nondum tamen est perfecta, donec concessa ac expedita non sit ab Ordinario, cui fuit commissā.

Hinc tamen vt gratia facta a Principe ex aliqua causa finali, si ipsa sortita est semel effectum, quamuis postea cesset, adhuc valet & durat gratia; sicus si causa praefata deficiat, antequam effectum sortiretur gratia atque dispensatio, dum est in fieri, vt constat ex adductis per Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 20. num. 5. vers. his ita breuiter, & latius per Tiraqueil. in tract. de caus. cess. limit. 12. num. 1. & per tot. limitat. & in terminis dispensationis tradit Tiraqueil. in d. tract. 1. part. nu. 89. & 92. Sic igitur in nostra specie Summus Pontifex facilius concessit praedictam facultatem dispensandi, eo, quod sibi narratum non fuit copulam intercessisse, quia ipsa non intercesserat: Itaque hoc ipsum fuit causa tacita gratiam concedendi vel saltem facilius: Si enim sibi narratum fuisset, copulam intercessisse, vel minime dispensaret, vel difficilius ipsam dispensationem concessisset, praecipiens poenitentiam imponi contrahentibus, atque vt aliquam soluerent pecuniam summam, in opera pia erogandam vel quid simile, vt communitur Sanctitas sua praecipere solet similibus dispensationibus cum copula, vt experientia ac praxis docet: Et praeterea, moderando gratiam suae dispensationem, hoc modo, vt altero ex coniugibus decedente, superstes iterum matrimonium non contrahat, iuxta praxin communem Romae in huiusmodi casu, quo dispensatur inter consanguineos ad contrahendum matrimonium, inter quos commissus fuit incestus: Nam additur illa clausula, vt iterum superstes non contrahat matrimonium, vt refert Nauar. vbi supra, nu. 75. & ita fit: Cessante igitur causa tacita

praedicti defectus copulae, prout cessat prius quam gratia sortiat effectum, hoc est, antequam ordinarius dispenseret, locum non habet nec valet dicta dispensatio, iuxta communem traditionem DD. quam refert Couar. vbi supra, in versic. falsitas, assueuerans, quod falsitas aut subreptio causae impuliue, quae Principem mouet, + aut moueret ad difficilius concedendum, quod ab eo petatum est, Principis gratiam inualidam efficiat, quod & sequitur ipse Covarruias; Cum ea causa vere Principi significata, Princeps non ita, vt concessit, gratiam, fecisset, sed eidem concessioni moderamina quaedam adhibuisset, ex quibus cautius petitis prouisum esset. Sicut intelligit praefatam communem, quae deducitur ex cap. postulasti, de rescript. eandem testatur receptorem Menoch. vbi supra, num. 22. sed in dispensationibus huiusmodi moderamina praedicta adiciuntur, iuxta communem praxin Romanae Curiae, vt est praedictum: Oportet igitur narrare praedictam copulam, quocumque tempore interuenierit, dummodo intercedat antequam ab Ordinario, tanquam Apostolicae Sedis delegato dispenseret per supra dicta. Et vt intelligamus, quantum inter sit, vtrum gratia quid iam factum contineat, vel quid faciendum sit ab alio expedientum, est communis resolutio, quod quamuis gratia per verbum, *Fiat*, non expiit morte concedentis: illud tamen procedit & est verum, quando gratia quid perfectum continet, secus autem quando mandat aliquid faciendum, vt plures allegans resolutio Doct. Mol. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 7. nu. 63. & 64. fol. 278. Praeterea Ordinarius, vt de veritate relationis factae Romano Pontifici constet, & vt an aliquod innovatum sit a tempore commissionis sibi factae intelligat, interrogare solet, an copula inter ipsos intercesserit: quod si veritatem sciantur, certum est eum non dispensaturum: Ergo subreptitia est talis dispensatio & inuoluntaria, ac nulla respectu Ordinarij, a quo fit, si copula non exprimat. Praeterea haec sententia iam declarata fuit vera, & certa a Reuerend. Cardinalibus, ad interpretationem dubiorum decret. S. Concilij Tridentini a Summo Pontifice deputatis & in Curia Romana huiusmodi dispensationes factae, non expressa copula habitae, etiam post commissionem Romani Pontificis factam Ordinario de dispensando, subreptitia iudicatur, vt nobis a personis fide dignis affirmatum est. Non obstat asserere, quod incestus, maxime inter consanguineos, quamuis impedit matrimonium contrahendum, non tamen dirimit iam contractum, & quod vbi est consuetudo contrahendi absque dispensatione incestus, ea non est necessaria, iuxta tradita per Nauar. vbi supra, nu. 75. Hoc enim procedit & locum habet, quando ille, qui incestum commisit cum non tamen consanguinea, vel contra, contrahere velit. Attamen vbi cum eadem, cum qua incestum commisit, contrahere vellet, necessarium est, mentionem facere, vt vtrumque dispenseretur, nempe consanguinitas & copula; Quia haec difficiliorem efficeret hoc casu dispensationem consanguinitatis, atque vt eidem moderamina adiciantur, vt est praedictum. Ex quibus iam cessat ratio parum vrgens Antonij Cordub. vbi supra, tenentis contrarium in nostro proposito, quin etiam, & ceterorum; Quandoquidem eo tempore, quo copula intercessit, nondum erat dispensatio ab Ordinario, siueque gratia Summi Pontificis nondum erat perfecta & cessat innocentia prior contrahentium, in qua erant tempore impetrationis: Quo fit, vt illa amissa, nouo indigeant remedio. Quandoquidem copula ipsa difficiliorem redderet Principem ad dispensandum, si a principio interuenisset. Idem igitur dicendum est, si postea intercesserit, antequam gratia perficiatur, quia idem est iudicium in vtroque casu, vt ex supra dictis patet.

Nec obstat id quod diximus, duabus sententiis in vna causa latis contrarium fuisse decimum, ibi namque coniuges litigantes asserbant ante dispensationem ab Ordinario factam, se carnali copula cognouisse, ideoque matrimonium nullum fuisse prætedebat actor, & illis non erat credendum in fraudem matrimonij, ideoque pro matrimonio iudicatum fuit: Vel forte prædicta copula fuit negata & non probata: vel quicquid sit dicendum, est illis iudicibus non constitisse de praxi Romanæ Curie & declaratione Cardinalium: Quod si illis hoc liqueret, non est credendum, id iudicatum, si de interuentu copulæ eisdem legitime constaret.

Et cum hic casus Civitatem contigisset, Ordinarius huius Episcopatus, anxius & dubius quid facere deberet præ varietate opinionum, consuluit super eo Nuntium Apostolicum atque Legatū à latere, in Curia Regis nostri Philippi residentem, cuius abbreviator manu propria respondit (iussu, vt creditur, dicti Nuntij) *Hanc de boner a suplicar a su Santidad que los abusuales, vt propriis oculis vidi & legi epistolam præfati ordinarij vbi, querebat, an hi possent contrahere prædictum matrimonium, & responsum præd. subscriptam à Io. Gelasio Abbreviatore præfato: quod si hæc responso vera est, quamuis non sit decisio Summi Pontificis, factis tamen sufficiens testimonium est vsus ac praxis Romanæ Curie in huiusmodi casu. Quamobrem persuaderi poterit hæc nostra sententia, tanquam verior, & contraria, vt nec factis fecura repelli atque diffidari.*

SUMMARIUM.

- 1 Spadones qui dicantur?
- 2 Spadones, quibus ambo testiculi extracti sunt (vulgo dicti capones) an matrimonium contrahere possint: & num. seq.
- 3 Tria bona in matrimonio exiguntur, proles, fides, Sacramentum re vel spe.
- 4 Vetuli, quamuis quandoque non habeant caliditatem ad generandum, habent tamen caliditatem sufficientem ad carnalem copulam, & ideo permittitur eis matrimonium contrahere, quatenus est in officium naturæ, & num. 13.
- 5 Spadones, quamuis non possint se vitro coniungere verum matrimonium, attamen quantum ad cohabitationem & communicationem officiorum domus, possunt se in totam vitam confederare & obligare, vt femina seruiat viro & vir aliat faminam, non tamen erit matrimonium, sed societas quadam civilis reputatur: periculossima tamen est hæc confederatio, & num. 6.
- 7 L. si serua, §. 1. ff. de iure dot. intellectus.
- 8 Potentia coeundi est, quæ requiritur ad hoc vt matrimonium validum contrahi possit, non vero requiritur, quod contrahentes possint generare.
- 9 Præcis obtinuit, vt spadones contrahere possint matrimonium.
- 10 Spadones, vt Medici & Philosophi affirmant, nisi alias natura frigida sint, aliquid in modum seminis emittunt aut emittere possunt, quod Medici Arabes Aquadin appellant, etsi non prolificum nec album, sed incoctum.
- 11 Verum semen est silla, quæ in se calidum continet spiritum, & à cerebro excernitur, & per spinalem medullam in membra genitalia defluit, & cum in medullam spina peruenit, renes confestim perit, ex ipsiq; per medios testes in pendenda penetrat.
- 12 Proles non est de essentia matrimonij, imo nec actus ipse copulæ, sed solum potentia coeundi necessaria est, in qua consistit matrimonialis consensus substantia.
- 13 Impotentia ad actum generationis est, quæ impedit matrimonium contrahendum & contractum diri-

mit: scus vero impotentia ad generationis effectum.

- 14 Steriles matrimonium contrahere possunt, licet effectus generationis careant, quia apti sunt ad actum.
- 15 Eunuchi quid distent ab spadonibus.
- 16 Si mulier, quæ seminare non potest, contrahat cum viro, qui seminare potest, tenet matrimonium.
- 17 Ad generationem sufficit semen viri, etiamsi semen femine non concurrat.
- 18 Matrimonium non tenet, si vir seminare non valeat, etiamsi femina id facere possit.

CAPVT XVI.

De spadone, cui ambo testiculi abscissi sunt, an possit matrimonium contrahere?

Spadonum ¶ generalis appellatio est, & ideo, vt inquit Iurifconsultus Vlpianus in l. spadonum. 128. ff. de verb. sig. hoc nomine continentur, tam hi, qui naturæ spadones sunt, quam thlibæ, id est, secundum Andream Alciat. ibid. qui attritos testes habent, & thlibæ, quibus testes fracti sunt, & si quod aliud genus spadonum est, tempore castrati, id est qui caste nati sunt, quia naturaliter sine testibus progeniti sunt, vt placet Accursio & frequentioribus, ita testate Alciat. in d. l. spadonum, num. 4. Vnde & vulgatum exstat carmen:

*Castratos natura facit, violenta spadones
Improbos, amor eunuchos & feda libidos*

Quamuis Alciat. vbi supra, rectius existimet, vt ex Latinis auctoribus apertissime ostendi affirmat, castratos interpretari castos, siue natura non arrigant, siue, quia omnino spadones sunt, vt pote, quibus ferro diminita sunt virilia, vt in l. si serua, §. & si puerum, ff. ad leg. Aquil. Vnde vetuit Domitianus Imperator edicto, ne pueri castrarentur, l. 1. C. de eunuch.

Hoc ¶ sic præhabito, quæritur modo; An spadones, quibus ambo testiculi extracti sunt (hoc est vulgo dicti Los capones) matrimonium contrahere possint necne?

Et in hoc gloss. 1. in c. 2. si quib. ser. ex. l. in fin. in vers. vel. dic. 32. quæst. 7. tenet, quod hi spadones, si habent virgam arrectam, siue resoluant spermata, siue non, possunt matrimonium contrahere: Nam huiusmodi spadone satisfacit mulieri, sicut mulier satisfacit viro, siue resoluat, siue non, nec requiritur, quod semper in matrimonio sit siliorum procreatio, quia sufficit, quod non euitet prolem, vt in cap. soler, 32. quæst. 2.

Pro qua sententia videtur bonus text. in l. si serua, §. 1. eodemq; l. ff. de iur. dot. cuius verba sunt hæc: Si spadoni nupserit mulier, distinguendum arbitror, castratos fuerit, necne: vt in castrato dicas dotem non esse in eo, qui castratus non est (quia est matrimonium) & dos & dotis ex alio est. Et ibi gloss. fin. in hac opinione videtur expresse remanere, referens quorundam opinionem, tementium in spadone matrimonium esse, etiamsi generare non possit, quia vitium est accidentale, non naturale, vt in castrato: Idem etiam probare videtur text. in l. sed est quæsitum, vers. spadonem, ff. de lib. & post. vbi inquit text. Spadonem quoque posse posthumerum heredem scribere. Et Labeo & Cassius scribunt, quoniam nec ætas nec sterilitas ei rei impedimento est.

Rursus ¶ communiter Canonistæ in cap. quod sedem, de frigid. & malef. tenent contrarium: Nam ex quo huiusmodi spado, carens ambobus testiculis generare nõ potest, potest dicere mulier, Volo esse mater & liberis procreare, vt in cap. ex literis, de frigid. & malef. Præterea quia in matrimonio tria bona exiguntur, proles, fides, Sacramentum re vel spe, vt in c. siue, §. bis in fin. in fin. 32. quæst. 2. o. omne. 27. qu. 2. l. 3. tit. 2. part. 4. late de bis Martienc. in rubr. tit. 1. lib. 5. Noua Collect. Reg. gloss. 1. n. 89. hic autem

autem deficit prolis procreandæ spes, quia hic spado generare non potest, vt omnes fatentur: Ergo matrimonium ab eo contractum non tenet: vbi enim non est seminatium, non sunt coniuges vna caro, & sic non est matrimonium: Quare idem Vlpianus auctor d. l. si serua, §. final. ff. de iure. dot. vbi vxorem posse spadonem ducere probauit, hoc interpretatur in l. Pompon. in fine, ff. de adul. edit. in spadone, qui vno tantum testiculo caret: vtroque igitur vacui, vt sunt eunuchi, quamuis virili polleant, illud querigant & in vas inducant, re vera nullum contrahunt matrimonium, quia vel non seminant vel eorum semen non est prolificum: Vnde vetuli secundum Sanctum Thom. in 4. dist. 34. quamuis quandoque non habeant caliditatem ¶ ad generandum, habent tantum caliditatem sufficientem ad carnalem copulam, & ideo permittitur eis matrimonium, quatenus est in officium naturæ, Ita hanc partem negatiuam nostræ quætionis principalis tenent communiter Canonistæ, vt refert eandem sequens atque verior existimans Abb. in d. c. quod sedem, de frigid. & malef. & ibi Præpos. 4. idem testatur Socin. in l. 1. n. 29. ff. solut. matr. & Sylu. in Summa, in verb. matrimonium, §. n. 16. in vers. si autem erigatur, & in vers. quantum ad castrationem, Gregor. Lopez in l. 6. tit. 2. part. 4. in gl. castrado, in vers. Et idem tenet Abb. dicens, esse de mente & verbis illius l. vt spado vel castratus inhabilis ad copulam, ita quod non possit seminare, non possit contrahere matrimonium, dum inquit, Orroff. el que fuisse castrado, o que la megnafsen aquellos miembros que son menester para engendrar, maguer aya entendimiento para consentir, non valdria este casamiento que hizo esse, porque no se podria ayuntar con su muguer carnalmente para fazer hyos: idem probatorum l. 4. tit. 8. ead. part. 4. Eandem communem sententiam Canonistarum probauit ex supradictis Dominie. à Soto in 4. dist. 34. q. vnic. art. 2. pag. 235. col. 1. & 2. vbi inquit, opin. contrarium esse intolerabilem: & deniq; resoluuit, quod etsi hi, qui perpetuis ¶ eiusmodi impedimentis laborant, non possint se vitro coniungere per verum matrimonium, attamen quantum ad cohabitationem, & communicationem officiorum domus, possunt se in totam vitam confederare, vt femina seruiat viro, & vir aliat feminam: Qui quidem contractus non matrimonium, sed societas quædam civilis reputatur: Et hoc est, quod aiunt Pontifices in c. consultationi, & in c. Laudabilem, de frigid. & malef. vt matrim. contracto inter impotentes, vir habeat illam, non tanquam vxorem, sed tanquam forem; vnde non poterunt lasciuie sese amplexari, aut impudice tangere aut carnaliter osculari, non solum propter periculum, si in aliquo illorem exstiterit extraordinarium pollutionis, quæ certe esset peccatum mortale, verum, quia isti actus & oscula, per se, vt verior habet opinio, sunt mortalia, nisi inter veros coniuges: & ante Sotum idem in terminis d. c. consultationis probatur ibid. Innocent. Hostiens. Ioan. Andreas, Antonius de Butrio, Cardin. Abb. & Præposit. n. 1. & 2. Nauat. in Manu c. 22. n. 59. qui tex. procedit ¶ ex consilio, non ex præcepto, vt maneat velut forem, non tamen est matrimonium, vt constat ex eodem text. ibi, vt quas tanquam vxores habere non possunt, &c. secundū gloss. ibid. & speculum coniug. in 1. parte, tit. 38. in septim. conclus. in vers. respond. Quare Hostiens. ibi hoc permittit asserit, quandia honeste, & caste vixerint: idem voluit ipse in Summa, de frigid. & c. §. 3. vers. hac autem omnia. Durum enim esset, potentes, qui etiam scienter cum impotentibus contraxerint, cogi vt in peccato cum ea maneat: ideo dicunt ibi Innocent. & Doctores, quod si potens cum secunda contraxerit, tenet secundum matrimonium, vt attestatur Ioan. Brunel. in tractat. de spons. 28. conclus. num. 19. & 20. quem refert & sequitur Martenc. in rubr. tit. 1. lib. 5. noua collect. reg. gloss. 1. n. 196.

Quapropter, vt inquit Soto, periculossima hæc esset confederatio, & ego tam damnate, frinter ipsos verum matrimonium iure non confisteret, quia se exponeret manifesto periculo peccandi: & ita Alfonso à Veracrute vbi supra, pie & sancte consuluit in præd. causa vt fieret diuortium.

Nec communi ¶ supradictæ sententiæ obest text. in d. l. si serua, §. 1. quoniam non agit de spadone, cui ambo testiculi auulli vel contriti sunt, sed de eo, qui vel altero testiculo tantum caret & est aptus ad seminandum, vel qui ob morbum vel frigiditatem, liberis operam dare non possunt & impedimento liberari possunt, vt docet Iurifconsultus in l. Pomponius, in fin. ff. de adul. edit. & explicat gloss. in d. l. §. 1. & in d. l. si est quæsitum, & Alciat. & Rebuff. in d. l. spadonum, Cuiac. an l. 6. ff. de liberis & posthumis, & in l. 4. in verb. pupillus, ff. de vocation. Theophil. in §. sed & illud, Institution. de adopt. & ibidem Syluester, Aldobrand. Ant. Augulini. lib. 3. emendat. c. 5. Andrian. Tineb. lib. 29. aduersariorum, c. 5.

Nihilominus ¶ tamen prior sententia affirmatiua verior videtur & tenenda, Quoniam cum hi spadones habeant virgam erectam, & satisfacere possint mulieri, & sic eidem coire, sufficit ad matrimonium contrahendum: quia potentia coeundi est, quæ requiritur ad hoc, vt matrimonium valeat, non vero est necessarium, quod possint generare, vt in terminis probat Andreas Alciat. in d. l. spadonum, n. 2. & 3. ff. de verb. signif. vbi loquens in spadonib. inquit, quod qui puberes exfecti sunt & hepate sunt feruentiore vasaque genitalia capaciora possident, hi coeunt, licet non generent: Qui igitur coire queunt, hi & vxorem ducere possunt, castrati vero non, quia coire nec arripere possunt.

Secundo, quia ¶ communiter videmus, plures spadones huiusmodi vxoratos esse, ac proinde praxis obtrinit, vt hi matrimonium contrahant: quod si non esset verum matrim. inter eos, Ecclesia minime id permitteret: Sed hoc sæpe ac sæpius permittit ac licentiam concedit expressam: Ergo valet matrimonium inter eos.

Tertio, quia ¶ vt Medici ac Philosophi affirmant, hi spadones, nisi alias natura frigidi sint, aliquid in modum seminis emittunt aut saltem emittere possunt (quod Medici Arabes agadin vocant suo patrio vocabulo, veluti Anicenna & alij, etsi non prolificum nec album, sed incoctum: quod ipsi spadones fateantur: Nam verum semen ¶ est silla, quæ in se calidum continet spiritum, & à cerebro excernitur & per spinalem medullam in membra genitalia defluit, & cum in medullam spina peruenit, renes confestim petiit ex ipsiq; per medios testes in pendenda penetrat, secundum veriorum & probabiliorum Medicorum opinionem, vt latissime ex Medicis & Philosophis, eos citans adnotauit Tiraquel. 15. lege connub. num. 21. & sequentib. fol. 1. 14. & sequent. vbi ex hoc coitu nimium rebus obesse deducit. Hinc etiam est, quod in lumbis luxuria sit hominibus & præcipue lumbos Scriptura præcipit, &c. Deficientibus igitur testiculis, etsi semen non concoquat nec dealbeat, nihilominus incoctum emittunt aut emitti potest: quod sufficit, vt huiusmodi spado coire cum muliere possit atque eidem satisfacere, ac per consequens vt matrimonium cum eo contractum teneat, vt latissime melius omnibus in proposito, quasi ad oculum euidenter probat ac demonstrat Magister Palatio in 4. sentent. dist. 34. dispositione 1. pagin. 762. & sequent. qui omnino in hoc est videndus, vbi etiam alios huius opin. affirmatiuæ auctores citat, ipsamque absque dubio probat & respondet fundamentis coititariæ partis; & præcipue illi de triplici bono matrimonij: Nam contendit sufficere potentiam coeundi, quamuis spes prolis deficiat, cum tamen adint alia bona, eritque matrimonium in remedium concupiscentiæ, licet per accidens

accidens non fit in bonum prolis: quod comprobatur, quia & proles est de essentia matrimonij, imo nec actus ipse copulae, sed solum potentia coeundi necessaria est, in qua consistit matrimonialis consensus substantia, ut patet ex cap. 2. de frigid. & malef. & ex sequentibus versibus a contrario sensu, relatis à Divo Thom. in 4. dist. 34. quest. unic. art. 1. & à Decano Louanienf. in explicatione artic. de impedimento matrim. fol. 344. & Osio Card. de impedimento matrim. c. 56. & Petro Soto de matrim. lectione 3. Navar. in Manual. c. 22. nu. 29. & alijs Summis.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Culus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, Si sis affinis, si forte coire nequibus:

Hac socianda vetant comubia, facta retractant.

13 Generandi & igitur impotentia, quae etiam sterilitas dicitur, non est impedimento matrimonij, modo adsit potentia ad copulam. Impotentia enim ad actum generationis est, quae impedit matrimonium contrahendum & contractum ditimit, ut probant Divo Thom. Ricardus & caeteri Theologi in 4. dist. 34. Beatus Antoninus Archiepiscopus Florentinus in 3. part. sua Summa, tit. 1. c. 12. §. 2. Vige. in suo Institut. Theol. c. 16. §. 7. vers. 9. textus in cap. accepisti, & in cap. quod sedem, & in cap. ex literis, de frigid. & malef. l. 17. tit. 2. part. 4. Angel. in sua Summa, verb. matrimonium, 3. impediment. 16. §. 2. Navar. in Manual. c. 22. n. 59. Specul. coniug. 1. part. art. 38. conclus. 1. Secus vero impotentia ad generationis effectum: Haec namque non impedit matrimonium contrahere, quia solum requiritur potentia ad actum. Quo fit, ut senes recte possint matrimonium contrahere, tamen generare nequeant, modo possint actum coitus exercere.

14 Et similiter & steriles matrimonium contrahere possunt, licet effectum generationis careant, quia apta sunt ad actum idem in viro sterili statuitur, iuxta glossam in d. c. quod se dem, de frigid. & malef. ita resoluunt Theologi supra citati, & praeterea cum eis Matienf. in rubr. tit. 1. lib. 5. noue collect. reg. gloss. l. nu. 191. qui paulo post nu. 195. in 4. conclus. affirmat, quod spado vel senex, qui possunt actum carnalem exercere & seminare, licet inuoluntate ad generationem, contrahere possunt matrimonium: non sic, si semen nullo modo emittere possunt, vel licet seminare possint, non tamen in vase naturali secundum Ricard. in 4. dist. 34. quest. 1. art. 1. Palud. dist. 34. quest. 2. ibique Scotus & caeteri idem probant, & Specul. coniug. ubi supra, conclus. 6. contra Panormit. afferentem contrarium, eo quod creditur hanc impotentiam esse accidentalem: quod verum minime est, si nullo ingenio vel arte mederi potest, prout non potest in his spadonibus, de quibus agimus: Ergo cum hi, etiam si ambobus testibus careant, quia eisdem fuerunt auctores, possint seminare, & aliquando seminare, licet non prolificae, ut Medici & ipsi spadones affirmant, consequitur ex supradictis, ipsos matrimonium valide contrahere posse. Quod etiam nouissime probauit Mich. de Medina in tract. de calibus, lib. 5. cap. 47. & sequentibus ubi ex pluribus probare contendit, matrimonium esse posse, etiam si alter fit impotens: Cuius opinio (etsi plures alij pro & contra teneant, ut refert Matienf. ubi supra, num. 196.) tantum apud Alfonso à Veracrucce ubi supra in septima conclusione in fine, potuit, ut plane existimet, hanc esse probabiliorum opinionem & conuenientem cum Pontificis determinatione in dicto cap. consultationi, de frigid. & malef. & quia videt nonnullos, sic coniugatos esse, & permititur, iuro de nouo admitti, ut foemina volens cum spadone contrahere, non repellatur ob impotentiam consortis: In qua specie (etsi dictum ita generale Medine periculosum esset) maior probabilitas adest in nostra, in fauorem matrimo-

nij, ob id, quod huiusmodi spadones coire possunt & semen emittere, quamuis non possint, ut est praedictum. Facit etiam, quod inquit F. Angles in suis scribitur Theologicis question. lib. 1. in question. de impedimento. matrimonij, in 2. conclusione, pag. 407. nempe, quod etsi matrimonium cum eunuchis contractum sit nullum, tamen si ipsi seminare, erit validum, etiam si semen ad generationem sit insufficiente, quia per semen coniuges vna caro efficiuntur & sunt ad reddendum debitum potentes, quod solum est de substantia matrimonij: Nam quod sit sterilis, nihil refert: voluit & loqui, ut conicio, in spadonibus supradictis. Eunuchi namque non possunt emittere semen: Nam secundum Luc. in Pamphiliu, quod distant eunuchi à spadonibus, quod eunuchi ab ipso statim ortu exsecti, nihil viride vnamque experiri poterunt. Quo sensu videntur hi Graecis esse eunuchi, qui apud Latinos vultu castrati, secundum Alciar. in dict. leg. spadonem, in princip. ff. de verb. signific.

Si autem & mulier seminare non possit, si cum viro contrahat, qui semen possit emittere, tenet matrimonium nec dissolui potest: Quandoquidem ex communis Medicorum sententia ad generationem sufficit semen viri, etiam si mulieris semen non concurrat, ut ex Aristotel. & alijs probat Divo Thom. in 4. dist. 3. art. 4. Consequitur ergo, ut quamuis ipsa seminare non valeat, impedimentum nullum fit, quominus matrimonium valeat: quod fecus esset, si vir non possit & ipsa & id valeret facere, ut probat Specul. coniug. ubi supra, conclus. 9. dicens, quod eam tenet quidam grauis Doctor & quod alij communiter necessario debent dicere: sequitur etiam Matienf. ubi supra, n. 193.

* Hac secundum tempora praeterita recte procedunt. Hodie autem supra, q. principalis de spadonibus; An matrim. contrahere possint: ab Ecclesia, eiusque Summo Pontifice decisa est, postquam hoc opus fuit primo mandatum, & post eius editionem nobis innotuit & ad nostras manus breue Apostolicum super hoc latum, iuxta opinionem communem Canonistarum praecedentem peruenit, & ideo non est amplius disputandum super hoc, sed tenenda est aequae praecise obseruanda definitio Ecclesiae, quae est huiusmodi.

Caesar Specianus, Dei & Apostolicae sedis gratia Episcopus Nouariensis, & in Hispaniarum Regnis S. D. N. Sixti diuina prouidentia Papa V. & eiusdem sanctae sedis Apostolicae, cum potestate Legati de latere Nuntius, & c. Vniuersis & singulis Christi fidelibus, quos infra scripta littera concernunt, siue infuturum quomodolibet concernere possunt, salutem in Domino. Noueritis nobis nuper ab eodem S. D. N. Sixto fuisse transmissas litteras in forma breuis, tenoris infra scripti, videlicet (at ergo) Venerabilis fratri Episcopo Nouariensis, nostro & sedis Apostolicae in Regnis Hispaniarum Nuntio, (intus vero.) Sixti, Papa V. Venerabilis frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum frequenter in istis regionibus Eunuchi quidam & spadones, qui virosque testes careant; & ideo certum & manifestum est, eos verum semen emittere non posse, quamvis impura carnis tentatione atque immundae complexibus cum mulieribus se committent, & humorem forsan quemdam simul in semine, licet ad generationem, & ad matrimonij causam minime aptum: effundunt, matrimonium cum mulieribus, praesertim hunc ipsum eorum defectum scientibus contrahere praesumant, idque sibi licere pertinaciter contendant & super hoc diuersas lites & controversias ad iurum & Ecclesiasticum forum deducantur, requisitis à nobis fraternitas tua, quid de huiusmodi comubijs sit statuendum. Nos igitur accedentes, quod secundum canonicas sanctiones & naturae rationem, qui frigida natura sunt & impotentes idem minime apti ad contrahenda matrim. reputantur, quodque praedicti eunuchi aut spadones, quas itaque viros esse non possunt, esse id habere ut

forores

forores nolunt, quia experientia docet tam ipsos dum se potentes ad coeundum accipiunt, quam mulieres, quae cum nubunt, non ut caste viuunt, sed ut carnaliter inuicem coniungantur. praua & libidinosa intentione, sub praetextu & in figura matrimonij turpes huiusmodi committunt, effecere. Quae cum peccati & scandalosi occasione prebeant & in animarum damnationem tendant, sunt ab Ecclesia Dei prorsus exterminanda. Et in super considerantes, quod ex spadonum huiusmodi & eunuchorum coniugio nulla utilitas prouenit, sed potius tentationum illecebra & incentiuum libidinis oriuntur, eidem fraternitati tuae praesentes comittimus & mandamus, ut coniugia per dictos & alios quoscumque eunuchos & spadones utroque teste carentes, cum quibusvis mulieribus defectum praedictum, siue ignorauit, siue etiam scientibus, contrahi prohibeas, eosque ad matrimonium, quomodoconque contrahenda, inhabiles auctoritate nostra declares, & tam locorum ordinarijs, ne huiusmodi coniunctiones de cetero fieri quoquomodo permittant, interdictas, quam eos etiam, qui sic de facto matrimonium contraxerint, separari cures, & matrimonium ipsa sic de facto contraxerit nulla, irrita & inuoluntate esse decernas. Eos etiam, qui sic in contraxerint, si appareat illos, non ut caste simul viuunt, contrauixisse, sed adhib. carnalibus & libidinosis operam dare, simul in vno & eodem lecto cum praed. mulieribus dormire conuincantur, omnino similiter separari cures. Nos enim ita in praemissis & non aliter per nos quocumque iudices & commissarios, quacumque auctoritate & dignitate fungentes, sublati eis & eorum cuiuslibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, in quacumque causa & instantia iudicari & diffiniri debere, & si fecus super his à quocumque quauis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum forsitan est habitum vel attentari in posterum conigerit, irritum & inane decernimus: Non obstantibus cuiusvis ciuitatis, Prouincia aut Regni status, legibus municipalibus aut consuetudinibus, quae abusus potius & corruptela censenda sunt, atiam si ad immemorabile tempore obseruata dicantur, caeterisque contrarijs quibuscumque. Datum Roma apud S. Marcum sub anno Piscatoris, die 27. Iunij. M. D. LXXXVII. Pontificatus nostri anno tertio. Thom. Gualterius. Nos igitur volentes ad eandem litterarum executionem, prout tenemur, deueneri, vobis omnibus, & singulis supradictis litteris praefatis, & in eis contenta quaecumque inuisum ac notificamus, & ad cuiuslibet vestrum indubitatum notitiam deducimus, necnon virtute eandem litterarum omnibus & quibuscumque eunuchis & spadonibus, utroque teste carentibus, sic cum quibusvis mulieribus defectum praed. siue scientibus, siue ignorantibus contrahere possint, omnino interdicimus ac prohibemus: eosdemque eunuchos & spadones ad matrimonium quomodoconque contrahenda inhabiles auctoritate Apostolica declaramus. Insuper, ordinarijs quibuscumque in huiusmodi Hispaniarum & Indiarum Regnis de gentibus, eadem auctoritate comittimus & mandamus, ne de cetero coniunctiones huiusmodi fieri permittant, & si quae huiusmodi matrimonia seu coniunctiones de facto procederent forsitan conigerint, nulla irrita & inuoluntate fuisse & esse decernimus & declaramus, nec non eisdem, qui sic matrimonium de facto de cetero contraxerint, sub eorum ducatorum, & excommunicationis maioris aliusque arbitrio nostro imponendis & applicandis poenis mandamus, quatenus statim, habita notitia nostrarum litterarum huiusmodi, se ab iniuncto separent, ordinariosque ipsos locorum, ut sub eisdem censuris, & poenis eisdem eunuchos, & spadones, qui sic de cetero contraxerint, omni poenis conditione remota: Illos vero, qui in praeteritum sic iam contraxerint, siquidem appareat, non ut caste simul viuunt contrauixisse, sed adhib. carnalibus & libidinosis operam dare, simul in vno & eodem lecto cum praedictis mulieribus dormire conuincantur, omnino separari cures: non obstantibus legibus & consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore obseruatis, & alijs, quae eidem S. D. N. in litteris praefatis placuit non obfata. Datum

Madridi, sub die decimasextima mensis Nouembris, anni millesimi quingentesimi octogesimi septimi, Pontificatus eiusdem S. D. N. Sixti V. anno eius tertio. C. Episcopus Nouariensis, Nuntius. & Commissarius Apostolicus. Felix Nauellus Abbr. Petrus Campetius Secretarius.*

S V M M A R I V M.

- 1 Papa an possit dispensare in matrimonio rato, & non consummato? & numeris sequentibus, per totum capitulum.
- 2 Matrimonium ratum & non consummatum, dissoluitur, quoad vinculum per religionis ingressum, & solemnem professionem, & numer. 3. & numer. 18. ratio differentia assignatur inter votum solemne & simplex in hoc.
- 4 Matrimonium ratum significat coniunctionem spirituales inter Christum, & animam, & hoc est solubile, ideo religionis ingressu soluit Sacramentum.
- 5 Papa potest dispensare in voto solemni castitatis vel religionis, ut religiosus ex magna causa communis, puta, pro Regni conseruacione vel pace, quae aliter non speratur tam commode fieri, religionem relicta, uxorem ducat: sed contra, nu. 32.
- 6 Matrimonium inter infideles contractum dissoluitur si aliter eorum ad fidem conuertatur, & aliter nolit cohabitare sine iniuria Creatoris, propter periculum fidelis coniugis.
- 7 Religiosi possunt extrahi à religione, ut promoueantur ad Episcopatum, qui est maius bonum.
- 8 Papa potest dissolueri matrimonium ratum & non consummatum, pro promotione viri ad Episcopatum, sed contra, nu. 30.
- 9 Papa potest dissolueri vinculum spirituale, quod est inter Episcopum & Ecclesiam.
- 10 Matrimonium consummatum inter infideles, est diuine diuino & naturali.
- 11 Summi Pontifices plures dispensauerunt in matrimonio rato & non consummato.
- 12 Auctores tenentes, quod Papa possit dispensare in matrimonio rato & non consummato plures referuntur.
- 13 Indissolubilitas matrimonij etiam rati, est immediate de iure naturali & diuino absoluta: Nam matrimonium est maris & foeminae coniunctio, indiuiduum vita consuetudinem retinens, & nu. 14. latius probatur.
- 15 Verba illa Matth. 19. Quod Deus coniunxit, &c. intelliguntur etiam de matrimonio rato tantum, & nu. 16.
- 16 Quod nullus homo separare possit coniugem, quia hoc solum Deo est reseruatum.
- 17 Ille tantum potest matrimonium ratum solueri, qui legem dedit de eius indissolubilitate.
- 18 Transactio sine alia dispensatione, prohibetur super coniugij Sacramento, ut ab eo recedatur.
- 19 Referuntur Concilia, quibus probatur, non posse dispensari in matrimonio rato.
- 20 Auctores plures referuntur, tenentes hanc partem negatiuam.
- 21 Papa non potest dispensare, ut matrimonium ratum, & consummatum dissoluantur.
- 22 Papa non potest dispensare, ut per secundum matrimonium ratum & consummatum dissoluantur prius ratum tantum & non consummatum.
- 23 Matrimonium etiam ante copulam carnalem, significat coniunctionem Christi & Ecclesiae, atque ideo est vinculum indiuiduum.
- 24 Cap. cum societas, 27. qu. 2. interpretatur.
- 25 Duplex est unio Christi & Ecclesiae, ut hic.
- 26 Matrimonium ratum & non consummatum, quod per professionem legitimam dissoluitur, diuina, non humana, auctoritate.

- auctoritate sui, ut nobis mater Ecclesia exemplum declaravit.
- 27 Christus Iesus an Ioannem Euangelistam a nuptiis ad castitatis professionem vocauerit?
 - 28 Matrimonium ratum & non consummatum, non dirimitur per sacri Ordinis susceptionem, nisi promotio facta sit cum consensu uxoris, & an hac limitatio sit verba agit.
 - 30 Matrimonium non dissoluitur per Episcopalem dignitatem.
 - 31 Matrimonium ratum & consummatum, non dissoluitur quoad vinculum, etiam per solemne votum seu religionis ingressum, & professionem.
 - 33 Matrimonium ratum tantum soluit votum solemne religionis, non quod sit fortius vinculum, sed quod sit mors quadam civilis.
 - 34 Papa non potest dispensare in matrimonio rato non consummato, ut contrahatur cum alia, pro pace reformanda aut tota una gente ad fidem conuertenda.
 - 35 Matrimonij indissolubilitas non sumitur ex significatione, sed ex sui natura & institutione diuina.
 - 36 Verba Evangelij Matth. 19. Qui dimiserit uxorem suam, &c. quomodo intelligantur.
 - 37 Matrimonium ex causa fornicationis separatur quoad thorum, non autem, dissoluitur quoad vinculum matrimonij.
 - 38 Coniugium Episcopi cum sua Ecclesia est dignius, & perfectius matrimonio carnali, non tamen fortius respectu indissolubilitatis, ut hic.
 - 39 Adrianus Sextus Pontifex Maximus, viri, &que inuis perisimus simul & Theologus, quid responderit, cum ab eo peteretur dispensatio matrimony rati, & non consummati.
 - 40 Refertur communis concordia, qua habet, ut Papa, subsistente causa legitima, possit dispensare in matrimonio rato & non consummato, alias secus: sed reprobat. n. 42. & seq.
 - 41 Papa ex causa potest circa ius diuini dispensare.
 - 42 Papa etiam de voluntate amorum coniugum, non potest de potestate absoluta dispensare sine causa, contra Socinum, ut hic, & nu. 43. circa finem.
 - 43 Dispensatio, que sine causa fit, non dicitur dispensatio sed potius dissipatio.

CAPVT XVII.

Papa an possit dispensare, ut matrimonium ratum & non consummatum per copulam dissoluat?

Difficilis & controuersa nimis est illa celebris questio, An matrimonium ratum non consummatum copula, possit auctoritate & dispensatione Pape dissolui: Ideo qua potero claritate & breuitate eam disseram.

Et primo pars affirmatiua persuaderi potest ex canone, cum societas 27. questio. 2. cuius litera apud Gratianum ita legitur: Cum societas nuptialis ita est a principio instituta, ut prater commissionem sexuum non habeant in se nuptia Christi & Ecclesie Sacramentum, &c. Ex hac enim litera probari videtur, matrimonium ante carnalem copulam non significare coniunctionem Christi & Ecclesie, atque ideo non esse vinculum indiuiduum: Ad idem est bonus textus in cap. non est dubium, eadem causa & questione, cuius litera exstat apud Augustinum, dicentem: Non est dubium, illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua commissio sexuum non docuit fuisse.

Secundo & fortius hac eadem sententia conuincit ac probari potest ex text. in c. 2. & in c. ex publico, de conuers. coniug. vbi probatur, quod matrimonium ratum &

non consummatum, dissoluitur quoad vinculum per religionis ingressum & solemnem professionem: Idem probat l. 3. titul. 2. part. 4. & l. 7. eiusdem tit. col. 2. quod & probat Medin. in suo codic. de restitution. quest. 3. causa 8. in responsione ad tertium, Didacus Coarruias in 4. de sponsal. 2. part. capit. 7. §. quarto, numer. 6. Alfonso a Veracrucis in specul. coniug. 2. parte, artic. 28. conclusio. 2. & 3. Ioan. Marienc. in rubri. tit. 1. gloss. 1. num. 68. libro 5. noua collect. Reg. Et + quamuis in dict. cap. ex publico, tantum fiat mentio de transitu ad religionem, intelligendum tamen est cum effectu, professionem faciendo in ea, alias enim ante professionem non dissoluitur matrimonium secundum Abb. ibidem nu. 11. Pro quo est text. expressus, quem ipse non allegat, in extrauag. antique, Ioann. XXI. de voto & voti redemptione, vbi dicitur, tria vota debere coniugem profiteri, ut dissoluitur matrimonium procedens non consummatum, & quod professio debet fieri tacite vel expresse: Id quod decreuit sacrosanctum Concilium Tridentinum sess. 24. de matrim. canone 6. cuius verba sunt hæc: Si quis dixerit, matrim. ratum non consummatum per solemnem religionis professionem alterius coniugum non dirimi, anathema sit. Quare + inquit Diuus Thom. in 4. dist. 27. qu. 1. art. 3. quod quia matrimonium ratum significat coniunctionem spiritualem inter Christum & animam, & hæc est dissolubilis, ideo religionis ingressus soluit hoc Sacramentum, quia hoc matrimonium non est perfectum, nec plenam indissolubilitatem habet: Ergo, & per Papam dissolui potest.

Quod si hæc consequentia negetur, quia illud quod est supra dictum, matrimonium nempe ratum, & non consummatum, dissolui per religionis ingressum, sequitur professio, fit ex institutione diuina specialiter id concedenti, & solus Deus id concedere & facere potuit, ut infra latius dicitur in responsionibus ad fundamentum huius prime partis. Replicabis, quod secundum Scotum in 4. dist. 38. & communem + Theologorum, Papa potest dispensare in voto solemni castitatis vel religionis, ut scilicet religiosus ex magna causa communi, puta pro Regni conuersione vel pace, que aliter non speratur tam commode fieri, religione relicta, uxorem ducat, ut probat & refert Anton. a Corduba lib. 1. sui questionar. quest. 24. & ante cum Paulus Borgaf testatur, eam esse communem opinionem, in tract. de irregul. & dispens. 6. part. in titul. de sponsal. & matrim. numer. 64. in 7. ratione, vbi allegat Petrum Palud. dicentem, quod Papa dispensauit cum Rege Aragon. qui erat Monachus, ob prolem suscipiendam, Ergo idem poterit & in matrimonio rato, quia si potest in illo, quod fortius est vinculum, nempe quia per illud dissoluitur matrimonium ratum: Ergo & in hoc, quod est minus forte, iuxta regulam vulgarem. Si vincio vincendum te, a fortiori vincam te, ut in l. de accessionibus ff. de diuers. & temporal. prescrip. Præterea si per ingressum religionis, subsequatur professio, dissoluitur matrimonium ratum ex constitutione Pape: Ergo per aliam meliorem causam idem facere poterit Papa, nempe si Rex, vel Princeps contraxisset per verba de presenti cum vna, non sequuta copula, & postea vellet contrahere cum alia, que esset Regina multarum gentium, & ob hoc vellet effici Christiana cum regno suo: hoc enim esset bonum commune & absque dubio maius, vnde præferendum bono particulari? Quia vtilitas communis + præferitur priuata, ut in capitulo sciens, 7. quest. 1. cum similib. Accedit, quod si dissoluitur matrimonium, etiam consummatum, inter fideles coniuges, si alter eorum ad fidem conuertatur & alter nolit cohabitare sine iniuria Creatoris, ut in cap. quanto, de diuor. propter periculum fidelis coniugis, a fortiori dissolui poterit matrimonium ratum tantum propter tantum bonum, ut vnum regnum & sic plures

plures animæ conuertantur & saluentur. Præterea Episcopi + est maius bonum quam religio, quia videmus, quod religiosi extrahuntur a religione, ut promouentur ad Episcopatum, quia religio est bonum particulare, Episcopale vero officium est vniuersale. Potest igitur Papa dissolueret matrimonium + ratum & non consummatum per promotionem ad Episcopatum, vt veteri opinio habet, de qua latissime per Paulum Borgaf. de irregul. 6. part. tit. de sponsal. & matrim. n. 77. & seq. vsque in finem.

Tertio eadem sententia affirmatiua probatur, quia si huiusmodi matrimonium ratum significaret illam coniunctionem inseparabilem inter Christum & Ecclesiam, nec per ingressum religionis solui posset, quia violatio illius Sacramenti & significationis sacrilega esset ibique significaretur, quod solubilis esset coniunctio significata in illo matrimonio: consequens autem est fallum, quia regulatiter absque vlla dispensatione licitum est ingredi in religionem, vt est probatum modo: Ergo & antecedens.

Quarto probatur, quia in dicto cap. ex publico, dicitur, quod auctoritas diui Matthæi c. 19. quæ habet, non licere viro, nisi ex causa fornicationis uxorem suam dimittere, intelligenda est de matrimonio consummato: Ergo non de rato tantum, a quo vterque coniugum, altero etiam inuito & contradicente, potest ingredi & profiteri religionem intra duos menses, de quibus ibi: Ergo cum hac ratione matrimonium ratum soluitur, suapte natura non est indissolubile, atque ideo Romani Pontificis dispensatione solui poterit.

Quinto probatur in c. inter corporalia, & in c. quanto, de translatione Episcopii, vbi habetur, quod cum fortius sit spirituale vinculum, quam carnale, dubitari non debet quod omnipotens Deus spirituale coniugium, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, suo tantum iudicio reseruetur dissoluentum, qui dissolutionem etiam carnalis coniugij, quod est inter virum & uxorem, suo tantum iudicio reseruetur, præcipiens, vt quod Deus coniunxit, homo non separet: Non enim humana, sed diuina potius potestate coniugium spirituale dissoluitur, cum per translationem, depositionem aut cessionem auctoritate Romani Pontificis, quem constat esse Vicarium Iesu Christi, Episcopus ab Ecclesia remouetur: Ex quo deduci posse videtur, quod si illud fortius vinculum Episcopi cum sua Ecclesia, Papa potest auctoritate diuina sibi data dissolueret: Ergo a fortiori eadem auctoritate dissolueret poterit vinculum matrimonij rati & non consummati, quod quidem vinculum minus forte est. Que consequentia inde fortior efficitur: Quod ea, que de vinculo matrimonij non diuidendo dicuntur Matthæi 19. & 1. Corinthiorum 7. Allegatus est vxori, &c. Papa in supradictis ca. expresse tribuit Episcopo cum sua Ecclesia, sicque communiter allegatur iura illa ad hoc, quod valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, vt Doctores ibid. & per Euerard. late in sua cent. legal. loco 33. de matrim. carnali ad spirituale.

Sexto + probatur, quia matrimonium consummatum inter fideles, est de iure naturalis, ius naturale, ff. de iustitia & iure, & Institution. eodem, in princip. declarat sanctus Thomas distinction. 26. question. prim. articulo. 1. & de iure diuino, quia a Deo institutum est matrimonium: ut est predictum: Verba namque illa, Propter hanc relictus homo, &c. non fuerunt dicta tantum fidelibus, sed infidelibus, proferente Matthæi, capite 20. Ergo inter eos videtur esse verum matrimonium, capite 1. 28. question. 1. §. sed contra, & quod sit de iure diuino, probatur etiam in capite de infidelibus, de consanguinitate & affinitate, & tamen vno ex coniugibus infidelibus ad fidem conuerso, dissoluitur matrimonium in casu de quo de diuor. ut est predictum: Ergo poterit

etiam Papa dissolueret ex causa matrimonium ratum inter fideles.

Septimo, eadem + pars affirmatiua probatur, quia vt refert Beat. Antoninus, Archiepiscopus Florentin. in 3. parte sue Summa, tit. 1. c. 22. Martinus Quintus, qui est successit & postea plures alij Romani Pontifices, in tali matrimonio rato dispensauerunt: & dum huiusmodi dispensatio peteretur à Sixto Quarto, fuit ei producta quatuor copiarum dispensationum similium factarum per Martin. & Eugen. Quartum. In vno, propter lepram superuenientem In alio, propter odium & malevolentiam, que emerferat inter vitum & uxorem, ad scandala vltius vitanda, vt refert Paul. Borgaf. ubi sup. n. 74. & non sunt propter hoc reprobandi, dum de opposita veritate non constat manifestissime.

Et ne auctoritate careamus, hanc partem affirmatiuam in terminis nostræ questionis in primis tenet glo. Bernardi in cap. ex publico, gloss. vltim. de conuers. coniug. communiter approbata, vt ibi testatur Abb. idem Abb. in 1. dispensat. column. 3. Præpositi in cap. fin. de sponsa duorum, per text. ibi, & in cap. 2. nu. 6. de sponsal. Decimus consil. 11. 2. Felin. in cap. quæ in Ecclesiast. num. 20. & ibi Decius nu. 13. de consil. Hieronymus Gratus consil. 1. nu. 31. volum. 3. Loazes in tract. de matrim. 2. dubio in 2. argumento pro parte affirmatiua, idem in tract. de noua conuersione paganorum. colum. 33. Caiet. in opere 27. questionum, questio. 25. Syluest. in Summa, verb. diuorij, quest. 4. Ambros. Catharinus lib. 6. contra Caiet. cap. 3. & plures alij relati per Paul. Pacif. consil. 5. 1. n. 14. vol. 4. Hieronymus de Monte libro variarum questionum, §. 6. Conrad. in templo omnium iudic. in tit. de Pontife. & Michael Medina lib. 5. de sacrorum homin. continentia, §. 88. Et hanc esse opinionem probabilem & in Curia Romana seruari solitam a summis Pontificibus, proficitur Diuus Antoninus ubi supra & Caietanus etiam ubi supra. Et in hoc casu non esse iniciendum scrupulum docet erudite Nauar. in Manuali Latino, c. 22. nu. 21. sequitur ante eum Ioan. de Selua, in tract. de iure iuranda, 4. part. nu. 61. restatur communem Curt. Jun. consil. 170. num. 1. & Eman. Suarez in suo thesaur. receptorum sententiar. verb. matrimonium, §. in volum. communium opinionum diuers. de l. pag. 54. sequitur Præpositi. vno verbo in c. de ius el. 1. col. 3. ibi. Vel dispensatione Pape, de desponsatione pub. Decius consil. 603. n. 7. Quod videtur repetitum consil. 181. n. 13. idem respondet Gozadinus consilio 2. num. 3. verlic. quinto posteo, &c. copiose scribit Sylua Nuptial. l. prim. num. 152. & 159. Dicit etiam communem Marian. Socin. consil. 18. volum. 1. hanc latissime duodecim fundamentis probat & sequitur aduersus Theologos, pro quibus etiam alia duodecim fundamenta adducit Paulus Borgaf. ubi supra, a nu. 21. cum sequens, & sic ad n. 76. inclusive, in quo numero hanc affirmatiua tenet referre, que eam tenere Henricum Andegau. quod libet. §. His tamen omnibus non obstantibus (salua correctione sacro sanctæ matris Ecclesie, & auctoritate & potestate sedis Apostolicæ, cui in omnibus me submitto, quamque recognosco & profiteor) contraria sententia, & sic negatiua, in nostra questio. in puncto iuris veteris & probabilior mihi videtur, imo quod Papa non possit dispensare, ut matrimonium ratum & non consummatum dissoluat. Et quidem.

Primo, quia + indissolubilitas matrimonij, etiam rati, est immediate de iure naturali & diuino absolutio, id est, quod non oritur nec dependet ex aliquo actu humano, sed ex Dei precepto tantum: ut primo patet, quia de ratione & diffinitione matrimonij est talis in dissolubilitas: Nam matrimonium est maris & feminae coniunctio indiuiduum vitæ consecutivæ nem retinens, ut in l. 1. ff. de ritu nuptiar. §. 1. Institutione de patria potest. c. illud

33

c. illud, in fin. de presump. & in summa 27. q. 2. d. 1. tit. 2. part. 4. Et statim ab ipsa eius institutione in Adam, per consensum legitimum ratum fuit iure diuino & naturali indissolubile, nisi Deo ipso dispensante, ut significat verba illa Adæ: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: propter hoc relinquet homo patrem & matrem & adheret uxori suæ & erunt duo in carne una: Quæ quidem verba in statu innocentie, ante consummationem matrimonij prolata sunt. Secundo idem probatur 1. Cor. 7. His, qui matrimonio coniuncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus uxorem à viro non discedere, & Roman. 7. Mulier viuenti viro alligata est legi, &c. Tertio, ex illo Matthæi sæpe citato, c. 19. Quod Deus coniunxit, homo non separet. Quod refertur in c. debitum, de bigam. & in aliis locis iuris Canonici, & in proposito adducit Veraciter in specul. coniug. 2. part. art. 7. Fortun. Gaslin l. 1. colum. 9. ff. de iustitia & iure, F. Antonius à Corduba vbi infra citabitur, & ceteri de hac re agentes.*

15 Nec contra hoc obest prima euasio Caietani vbi supra dicentis, quod prædicta omnia intelliguntur de matrimonio consummato, quia videlicet ad illud, tanquam ad perfectum matrimonium, in significando conjunctionem Christi & Ecclesiæ, referuntur omnia verba illa & Gen. 2. & ratio indissolubilitatis matrimonij, quia verba illa, Quod Deus coniunxit, &c. referuntur ad præcedentia, ab illisque recipiunt intellectum, quibus dicitur, *Erunt duo in carne una*. Quomodo enim erunt duo in carne una, si nunquam fuerit sequuta copula: quia non dicuntur vna caro, nisi per legitimam copulam carnalem, ut in cap. lex diuina, 27. quæst. 2. & duobus sequens. Et in cap. Martinus, de cognas. spirit. Ergo separe eos ante copulam, non est contra Evangelium: Adde Augustin. in cap. non est dubium 27. quæstion. 2. & cap. sequens, & cap. debitum, de bigam. De matrimonio autem ratum & non consummato minime intelligitur præfata verba, nisi inchoatiue & in ordine ad consummatum: Nam respondeo primo, quod Dominus ac Redemptor noster in loco illo Matthæi 19. generaliter fuit interrogatus à Pharisæis; *An ex quacunque causa liceat relinqueri uxorem*. Et ita etiam generaliter absque vlla distinctione matrimonij rati vel consummati respondit: *Non legitis, &c. Quod Deus coniunxit, homo non separet*. Item, quia si solum de consummato intelligeret, ergo ratum posset ex sola voluntate vel ex qualibet causa absque vlla dispensatione dissolui, quod est euidenter falsum: Igitur, &c. Tertio, quia ex prædictis verbis Dominus non nouum ius superinduxit matrimonio prius instituto in paradiso, sed solum per consequentiam ex Dei verbis ore Adæ prolatis; *Propter hoc relinquet homo, &c. Genes. 2. infert Dominus responsum suum; Quod ergo Deus coniunxit, &c.* Igitur de eodem matrimonio intelligitur hæc consequentia, de quo antecedens. Sed antecedens, nempe *Genes. 2. Propter hoc, &c.* dictum est, atque intelligitur de matrimonio ratum non consummato, quod erat in officium naturæ, etiam pro tempore quo solum ratum erat: id enim dixit Adam excitatus à sopore, cum primus vidit uxorem à Deo sibi datam in statu innocentie: ergo de tali matrimonio ratum intelligitur consequens, de quo Marth. 19. Quod præterea roboratur, quia ratum dicitur, quod firmum & humana voluntate indissolubile est.

16 Secunda t euasio Caietani, quæ habet, quod verba illa, *Quod Deus coniunxit, &c.* intelliguntur formalitè de se, id est, quia matrimonium de se est indissolubile: secus autem si dissoluitur per eum, qui id facere potest, qualis est Papa per suam dispensationem: Nam cum Papa dissoluit, non homo sed Deus, cuius auctoritate id fit, dissoluit, non etiam obhat, quoniam hoc est con-

tra intentionem Christi per Matth. c. 19. dicentis. *Quod Deus coniunxit, homo non separet*. Nam quamuis Papa auctoritate Dei, vt eius minister, faciat quod facere potest, & ita Deus per ipsum id faciat: At dum Christus, vbi supra dicit, *Quod Deus coniunxit, homo non separet*, significauit quidem, quod nullus homo ad id potestatem habeat à Deo sibi concessam, sed sibi soli reseruaui: & comprobatur, quia matrimonium ratum est Sacramentum nouæ legis: Ergo sicut Papa non potest instituire, ita nec destituerè.

Secundo t eadem sententia negatiua probatur, quia ille tantum potest matrimonium ratum dissoluerè, qui legem dedit de eius indissolubilitate: sed solum Deus eam dedit, vt prædiximus: Ergo solus ipse Deus poterit id dissoluerè, cuius voluntatem Ecclesia declarat ex Christi verbis, vt asserit Alfonso à Veracruce in specul. coniug. 2. part. art. 28. conclus. 1. & 2.

Tertio, pro eadem sententia facit bonus text. in cap. final. de transact. ibi, *A seruitute canonica circa illud recedere non licebit: vbi prohibetur transactio siue dispositio super coniugij Sacramento, vt ab ea recedatur, quia non solum apud Latinos & Græcos, sed etiam apud fideles & infideles existit. Et inquit gl. verb. Sacramentum ibid. in versis. circa gradus, quod nulla dispensatio adhibetur ab Ecclesia, vt matrimonium legitime contracta separetur, & quod de tali dispensatione ille textus intelligitur: Nam vt patet in integra, quidam uxores legitimas dimittebatur & alias ducebant, cum talibus nulla dispensatio adhibetur, vt sic remanent cum secundis. Qui textus cum sua gl. cum generaliter loquitur in Sacramento matrimonij, de rato, non solum, de rato & consummato simul intelligendus est, siquæ maxime vrget pro hac secunda & veriori sententia.*

Sed & aliis t pluribus fundamentis hac eadem pars comprobari potest, quæ consistunt ex auctoritatibus citandis eam tenentibus, præcipueque & quarto ex Concil. Eliberitano, c. 8. & 9. & Toler. 1. c. 16. & Toler. 12. c. 8. & ex decretis Syriaci c. 4. & Innocent. ad Victor. c. 12. & ad Exuperium, c. 6. & Calixti Papæ decreti. 29. & exempla beati Greg. Papæ ad Theoticam Patriciam citatis & relatis ab Ant. de Cordub. vbi infra.

Quare hanc t secundam sententiam & sic negatiuè rectius probatur Theologi omnes (excepto Caietan. Syluest. & Cacher. vbi supra) in 4. sent. dist. 23. & 27. Estque communis opinio eorum secundum Caiet. vbi supra, cui potius patrociniatur Abb. in d. c. ex publico. col. final. quam contraria: & hanc sequitur Ioan. Lup. Decan. Segouien. in tract. de matrim. n. 30. & Iacob. Almain de potest. Eccles. cap. 15. Eam sequitur, communem Theologorum & veriore affirmandus D. Couart. in 4. de sponsal. 2. part. cap. 7. §. 4. m. 14. & Specul. coniug. vbi supra, conclus. 3. ad fin. & F. Franc. à Victoria in tract. de potest. Papæ & Concilij, conclus. sine propositi. 1. in respons. ad 1. argumentum, & in summa de matrim. c. 283. & 306. & F. Dom. à Soto lib. 7. de iustit. & iur. qu. 2. art. 5. Et esse vniuersalem sententiam Theologorum eam late & optime probans testatur idem in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. in 3. conclus. pag. 113. Hanc etiam testatur esse communem Theologorum & Canonistarum sententiam, sed in hoc de Canonistis fallitur, quia communiter ipsi tenent contrarium vt sup. vidimus: ipsamque sex fundamentis latissime comprobatur & sequitur F. Ant. à Cordub. lib. 1. sui questionar. quæ. 25. qui est videndus per totam illam questionem: idem, quamuis incidenter, hæc opin. dicit communem eaque sequitur & verissimam censet d. l. 1. questionar. quæ. 11. art. 1. opin. secunda, pag. 125. ad finem. Eandem etiam, sequitur & affirmat procul dubio esset tenendam, quia est communis Theologorum, quibus magis in hac re quam Canonistis esse credendum affirmat Matienço in rubric. de matrim. tit. 1. lib. 5.

noia

noue collect. reg. n. 75. & sequens. qui à n. 74. incipit examinare questionem, fol. 15. & inquit F. Ioseph. Angles in suis floribus Theologie. q. 1. q. de impedimento marit. conclus. 3. pag. 407. quod matrimonium ratum ex diuina institutione, non nisi per ingressum religionis soluitur. Et quod hæc est communis opinio contra quamdam gl. iuris Canonici, quam refert & confutat Scorus dist. 34. siquæ voluit atque sensit hanc partem, & eam expresse probauit idem Angles in quæst. de essentia matrimony, in hac eadem difficultate, pag. 373.

21 Ex quibus t reprobata venit opinio Socin. cons. 128. vol. 1. col. penult. dicens, Papam posse dispensare, vt matrimonium ratum & carnali copula consummatum dirimatur quoad vinculum: Etenim ex supradictis constat, esse falsissimam, est eadem consentient Decius in cap. que in Ecclesiarum, n. 13. de cons. Hieronym. Gratus consil. 1. n. 31. lib. 2. & Sigismundus Loftredus, cons. 50. n. 41. sed ceteri omnes eam falsam esse iudicant, vt sunt Abb. in dist. c. ex publico, in fine, Bald. in c. lator, de re iudic. Felin. in dist. cap. que in Ecclesiarum, n. 23. & eos refertens D. Couar. vbi supra, n. 14. qui expresse Socinum, & sequaces reprobatur Ioan. de Selu. de iure iud. 4. part. n. 28. fol. 9. Et hanc testatur communem Hieronym. Caragnol. in 1. nuptias, num. 14. ff. de regul. iur. sequitur etiam eam Alfonso à Veracruce in specul. coniug. 2. part. art. 28. conclus. 3. prope fin. Quibus ceteri frequentius accesserunt contra Socin. secundum Matienço vbi supra, n. 76. qui etiam contra eum tenet, dicens t deceptum fuisse in hoc Ioan. Andream, patrem Canonistarum dictum ob insignem doctrinam & eruditionem, in c. quod votum, de voto, & voti redempti, n. 6. dicentem, posse Papam constituere, quod per secundum matrimonium ratum & consummatum irritetur primum ratum, & non consummatum: Cui accessit Panormit. in d. c. ex publico, de conuers. coniug. sed aberrant teste Veracruce, vbi supra, in 4. conclus. in secunda ratione, Et contra Ioan. Andream in hoc videtur bonus textus in cap. final. de sponsa duorum, vbi quod sedes Beati Petri tenet, & docet, vt matrimonium ratum prius præferatur secundo consummato & reprobatur consuetudo contraria ciuitatis Mutinensis.

22 Et tenendo hanc t sententiam communem Theologorum, non obstant modo adducta pro contraria parte. Et non quidem primum, quia negamus, matrimonium ratum non significare coniunctionem Christi, & Ecclesiæ: Cum imo, iuxta communem aliam Theologorum sententiam atque traditionem in 4. sentent. dist. 26. matrimonium etiam ante copulam carnalem significet coniunctionem Christi & Ecclesiæ, atque ideo indiuiduum vinculum sit. At text. in d. c. cum societas, 27. quæ. 2. supra adductus contra hanc communem secundum litteram Gratiani non obest, quoniam verba Leonis Papæ, cuius est caput illud, aliter leguntur in 4. suis epistolis, nempe epist. 90. ad Rustic. Narbonen. c. 4. in 1. tom. Conc. vbi ita legitur: *Vnde cum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, vt præter seculum coniunctionem, haberet in se Christi & Ecclesiæ Sacramentum, non dubium est, illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua docetur non fuisse nuptiale mysterium*. Præterea, illa dictio, *Præter, d. c. cum societas*, est pro dictione, *Præter affumenda verum* hæc adhuc non probant Caiet. opin. quia sunt intelligenda, quoad matrimonium præferentiam coniunctionem Christi & Ecclesiæ per carnis assumptionem, vt probat text. in c. debitum, de bigam. non tamen sequitur ex hoc, coniugium ante copulam non significare coniunctionem Christi & Ecclesiæ per charitatem, & dilectionem, & sic coniunctionem Christi cum anima iusta, auctore Magistro sententiarum distinct. 26. vt respondet D. Cou. vbi supra, n. 13. & probat late Anton. Cordub. vbi supra, pag. 219. col. 1. in vers. negatur etiam.

Duplex namque t est vnio Christi & Ecclesiæ: Vna est, per vnionem hypostaticam naturæ humanæ ad Verbum; in qua Verbum sibi vniuit hypostaticè humanam naturam, ita vt Deus homo & homo Deus sit, quam repræsentat solum matrum. consummatum, in quo alter alterius sumit possessionem, & vna fit caro vtriusque. Et de hac tantum vnione loquitur expresse d. c. cum societas, & c. debitum, de bigam. non vero matrimonij ratum; Quamuis dici possit, quod eius indissolubilitatè bene repræsentet. Altera vero est vnio Christi & Ecclesiæ, nempe per fidè & gratiam vel charitatè, quæ vnio est indissolubilis & fuit semper ante incarnationem, sicut semper fuit Ecclesia Deo dilecta, quamuis id perperam aliquo modo negare videatur Caietan. vbi supra. Et hanc vnionem matrimonium ratum repræsentat, vt probat gl. verb. Sacramentum, & ibi doct. in d. c. debitum. Quod inde patet, quia matrimonium ad ratum in statu innocentie illam repræsentauit. Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est in Christo & Ecclesia, &c. quicquid hoc etiam male negat Caiet. di. ens, quod imperfectè, & inchoatè tantum, & in ordine ad matrimonium consummatum id repræsentat: & quamuis Beatus Thom. vbi supra, allegatus in primo fundamento contraria partis intelligat matrimonium ratum non esse adeo perfectum nec tam indissolubile, vt consummatum, ideo est, quia illud per ingressum religionis dissolui potest, hoc autem minime, & quia illud non ita repræsentat vnionem hypostaticam vt consummatum, non autem ideo intendit, quod illud per hominem, etiam per Papam, vilo modo dissolui possit.

Secundum etiam fundamentum prioris partis non obest, nempe text. in d. c. ex publico, de conuers. coniug. cum supra adductis, quatenus probauimus, matrimonium ratum dissolui per ingressum religionis & legitimam professionem ipsius. Respondemus namque, nihilominus matrimonium t tam ratum, quam consummatum, ex sua natura & institutione diuina dissolui nõ posse, vt supra est probatum, nisi vbi ipsum ius diuinum vel naturale id concedit vel statuit, prout est in casu d. c. ex publico, nempe per ingressum religionis & professionem legitimam ipsius. Hoc namque dinotum, quoad vinculum matrimonij, non humana, sed diuina auctoritate fit: Quia indissolubilitas matrimonij statuta est à iure diuino, vt constat Marth. 19. & est prædictum: Ecclesia ergo non potuit aliquid contra id præceptum definire, sed ex verbis ipsius Christi intellexit dissolui posse matrimonium non consummatum per solemnem religionis professionem, vt constat ex d. c. ex publico, vbi dicitur, *hoc deduci à sacri eloquij interpretatione: bonus text. in c. 2. verb. etiam, eodem tit. adiuncta gl. 1. ex quo idem sensu Abb. in dist. c. ex publico, in fine*: Ergo dissolui non potuit, nisi in casu, quo Christus insinuauit dissoluenti ex verbis vel relatione facta, vt constat ex cap. ex parte tua, 14. de conuers. coniug. vbi Summi Pontifices loco Dei constituti cognocentes voluntatem diuinam, declarauerunt ex intentione Christi fuisse, matrimonium ratum non consummatum solui per ingressum religionis & solemnem professionem, vt recte aduertit Alfonso à Veracruce in suo specul. coniug. 2. part. art. 28. conclus. 3. & ante eum probauit D. Cou. in 4. secunda parte. c. 7. §. 4. num. 6. Quod t etiam eo 27 exemplo nonnulli doct. probare nituntur, quod Christus Iesus Ioannem Euangelistam à nuptiis ad castitatis confessionem vocasse dicunt, citantes in id Dinum Augustinum atque sanctum Hieronymum, vt facit Couar. vbi supra. Fuit enim vera religio Apostolorum, quoad negauerunt se metipso & omnia, iuxta illud Marth. 19. *Eccc nos reliquimus omnia, & sequimur summo, &c.* Quinimo est fere communis

1

communis opinio, quod nuptiæ illæ factæ in Caia Galilæa, de quibus in *Euangel. Ioan. c. 2* fuerunt eiusd. Ioannis Euangelistæ, & quibus eum vocavit Christus ad Apostolatam, referuando eius virginitatem, ita Beda, & Thomas Caiet. *ibi* & Cyrillus in *quæst. super Euangelia*, qu. 17. Rupertus ait, esse communem doctorum opin. Lyra ait esse adeo certam, vt ex eo loco doct. argumentari soleant, quod prædiximus, matrimonium nempe ratum non consummatum dici per ingressum religionis: Idem probat videtur Paludan in *4. distin. 27. q. 3. in vers. quantum ad 3. fol. 149. colum. 2.* inquit, quod Christus vocauit Ioannem de nuptiis ad Apostolatam, etiam inuait vxore, secundum illos, qui dicunt, quod ipsa erat Magdalena, quæ, propter hoc indignata luxuriata est. Præcedens tamen sententia communis circa nuptias beati Ioan. non est vsquequaq; certa, vt existimo, imo aliena videtur à doctrina Patrum: id namque nullo modo colligi potest ex Scriptura nec traditione nec vllus Patrum ante Bedam id sensit nec sensisse ipse commemorat: & præterea contrarium probatur. Primo, quia si Ioanne dissoluto matrimonio tunc fuisset sequutus Christum: Ergo illa vocatio Ioan. fuisset vltima, postquam ipse non rediit ad sæculum: At vltimam vocationem Ioannis fuisse vno anno post has nuptias, patet ex *Marth. c. 4.* vbi describitur, vltimam vocationem Ioannis factam, postquam Ioann. Baptista erat iam in carceribus, vt ipsemet dixit: Hæc autem nuptiæ factæ sunt vno anno ante carcerem Ioannis: Quæcunq; enim narrat Ioan. in *præd. & alio duob. cc. facta sunt Ioan. baptizante adhuc.* Secundo, quoniam Patres docent, Ioannem perfectam coluisse virginitatem & ideo tantopere dilectum fuisse à Christo: Si autem Ioannes duxisset vxorem, violasset virginitatem proposito aliquo, quia faciens nuptias, animo cõsensisset carnali copulæ. Tertio, quia Chrysol. Cyrill. August. & fere omnes Patres reddentes causam, quare Christus voluit interesse his nuptiis, hanc præcipue adducunt, vt sua præsentia honoraret & confirmaret nuptias, easq; ostenderet bonas esse & gratas Deo, & hoc argumentum afferunt aduersus Marcionem & Manichæos, damnantes nuptias, quod Christus sua præsentia eas confirmaret: Atqui si Christus veniens ad nuptias dissolueret eas, vocando ad se Ioannem, non honorasset nuptias, imo ex eo colligi posset, eas repudiasset: At vero præfationes in Ioan. Euangelia supra citatæ nec sunt Augustini nec Hieronymi, quæ enim tribuitur Augustino, est Bedæ; Augustinus enim abhorruit ab ista sententia; Siquidem in vltimo tractatu in Ioannem refert, multis Ecclesiæ doctoribus placuisse & sibi, Ioannem nunquam duxisse vxorem, sed à prima ætate coluisse virginitatem, quæ Diuo Hieronymo tribuitur non congruit stylo nec ingenio Hieronymi: Quinimo Hieron. *lib. 2. contra Iouin* docet, Ioannem, cum esset vocatus à Christo, fuisse adolescentem ac pene puerum, quæ ætate non est credibile, duxisse vxorem: & ita rectius meo iudicio Ioan. Arboreus in *sua Theosophia*, lib. 1. c. 3. 2. probauit, quod excepto Petro Apostolo, non probatur, aliquem ex Apostolis fuisse coniugatum. Sed quamuis præd. exemplum certum non sit ad confirmanda superiora, alia tamen referuntur in *scrip. sit nobis*, 27. quæst. 2. quib. & aliis hoc nobis mater Ecclesiæ declarauit, vt insinuat Natalis Bed. in *consilia errorum Fabri super Euang. Ioa.* & alij relati à Couar. *vbi sup.* & præterea à Dominico à Soto *lib. 7. de iustis. & iur. q. 2. art. 5. vers. negamus ergo*: & Matienço in *rubr. s. 1. de matrim. l. 5. noua collect. reg. gl. 1. n. 69.* Tandem credendum est Ecclesiæ in sacri Euangelij interpretatione: quare non idem erit per votum simplex: Per votum namq; solemne fit traditio realis personæ, non vero sic per votum simplex, in quo solum est promissio nuda absque traditione: Quicunque ergo se alteri tradidit, suam illi vo-

luntatem mancipando, iure naturæ & diuino fit inhabilis alium statum: Qui vouet sollemniter, se tradit Deo, abdicando à se ius ducendi vxorem possidendique propriam, quam non cognouit carnaliter: Nil mirum ergo, si vinculum matrimonij rati & non consummati fortiori acta dirimatur, nempe ex professione solemni, que voto castitatis, & sic traditione reali ad spiritualia subsequata: Non sic per votum simplex castitatis, quo hæc traditio realis non fit, sed est simplex promissio: Ita explicat Sanct. Thom. in *4. sentent. distin. 27. quæst. 2. ad fin. & vbi Palud. qu. 3. idem Thomas distin. 38. q. 1. & D. Couar. alios referens, vbi sup. num. 7. & 8. sentit Ioan. à Medina de *restit. qu. 3. causa 8. ad 3.* Soto bene comprobans, vbi sup. atque Matienço, *d. gl. 1. n. 70. & 71. vbi adducit etiam in argumentum l. quæst. C. de rei vendic. & l. 50. sit. 5. part. 5.**

Sic etiam nec per sacri ordinis susceptionem dirimitur matrimonium ratum etiam non consummatum, iuxta decisionem text. in *extranag. antiqua Ioan. XXI. tit. de voto. gloss. communiter recepta in c. vnic. de voto in 6. probat bene Palud. vbi infra statim citatur, & fatentur omnes per *extranag.* secundum Palud. Borgal. *vbi sup. n. 77. vbi cum Aretino consil. 59. limitat, si promissio sit facta de consensu vxoris, qualimitatione dubitatio, imo existimo, eam non esse veram quoad dissolutionem matrimonij, cum id nullibi reperiat Christus insinuas, sicut voluit, quod matrimonium ratum non consummatum dissoluatur per ingressum religionis & professionem in ea: Cum igitur vinculum matrimonij rati tantum sit indissolubile, *ex supra satis probatum est*, non dissoluitur, nisi illo tantum casu, quo expressum reperitur, nempe per professionem religionis, & non alias, *vt est prædictum.* Et in terminis, quod matrimonium non soluitur, quando vir de consensu vxoris ordinatur, tenet Palud. statim citandus, in *ferens ex eo, quod hoc casu vxor marito viuenten potest cum alio contrahere.***

Imo nec per Episcopalem dignitatem dissoluitur, *vt in c. ex parte 2. vbi Anto. ad hoc notat de conu. cenog. Ioan. Andr. in d. c. vnic. de voto sibi. 6. Aret. d. consil. 59. col. 2. Palud. in 4. distin. 27. q. 3. ad 3. vbi loquitur etiam de consensu vxoris & alia plura addit in proposito: sequitur Florent. in 3. par. summa. in l. c. 21. s. 3. Couar. vbi supra. n. 9. contra Hoflien. & Ioan. Lup. Secouiens. Contra quos etiam tenet Matienço *vbi sup. nu. 72. qui n. 73. late probat cum communis omnium Theologorū sententia, quam tenent plures ibi ab eo citati, matrimonium ratum & per copulam consummatum nullo modo dissolui quoad vinculum, etiam per solemne votum seu religionis ingressum & professionem.* Nec obstat replicata ex doctrina communi Scoti supra adducta pro corroboracione huius secundum fundamenti, nempe quod Papa potest dispensare ex causa communi in voto solenni castitatis vel religionis, quod est fortius, &c. Quoniam primo respondeo contrarium tenuisse S. Thom. & multos alios, vt constat ex Soto eos sequuto *lib. 8. de iustis. & iur. q. 2. art. 5. & q. 4. artic. 2. & q. 5. art. 3.* Secundo respondeo, negando consequentiam: Non enim votum solemne religionis soluit matrimonium non consummatum eo, quod fit fortius vinculum, sed quod fit mors quædam ciuili, vt in proposito docet Paluda. *vbi supra: vnde est, quod Episcopalis ordo, licet sit perfectior quam religio, sicut ordo sacer, non tamen soluit matrimo. propter defectum mortis.* Quare non sequitur, Romanum Pontifex potest in voto solenni dispensare: Ergo in matrimonio rato, quod dissoluitur per solemne votum, vt sequeretur, si matrimonium ratum dissolueretur per professionem, eo, quod professio esset fortius vinculum, cum tamen non dissoluat, nisi quod sit ciuiliis quedam mors, vt prædiximus.*

Ad

Ad cetera, quæ præd. secundo fundamento adiecta fuerunt, respondeo, ea in proposito non vrgeri, quoniam matrimonium ratum, & non consummatum ex solo ingressu religionis per reuelacionem diuinam subsequata professione dissoluitur, *vt est prædictum*, non t. vero alio modo, & ita Paludan. *distin. 2. qu. 3. art. vlt.* tenet, quod Papa non potest dispensare in matrimonio non consummato, vt contrahatur cum alia pro pace reformanda aut tota vna gente ad fidem conuertenda: Quia Papa non potest tollere vinculum matrimonij, quod est iam contractum, sicut non potest facere, quod hostia, consecrata desinat esse consecrata: & idem dixit *dist. 31. q. 1. art. 3. conclus. 4.*

Ad tertium t. argumentum contrariæ partis respondeo, negando consequentiam: Non enim violatur Sacramentum, nec id *ibi* significatur, quia ex significacione non sumitur indissolubilitas matrimonij, sed ex sua natura, & institutone diuina, exceptis casibus diuino iure significatis, qualis est hic de ingressu religionis, vt ex prædictis patet.

Ad quartum t. responderetur, Summum Pontificem vere affirmare, verba illa *Matth. 19. Qui dimiserit vxorem suam, &c.* esse intelligenda de matrimonio rato, & consummato: Qui enim matrin. consummauit, nec etiam propter ingressum religionis potest dimittere vxorem: Non autem intelligitur de matrimonio rato non consummato: Nam qui taliter coniunctus est, vt profiteatur religionem, potest dimittere vxorem. Et quamuis hac ratione solubile sit matrimonium ratum, licet non consummatum, non tamen inde licet inferre, per dispensationem Romani Pontificis dissolui posse. Nam matrimonium, etiam consummatum, per mortem naturalem dissoluitur, & matrimonium ratum tantum, per professionem, quæ est mors quædam ciuiliis: Ex hoc autem, quod matrin. consummatum dissoluitur per mortem naturalem, non sequitur, Summum Pontificem posse in eo dispensare: & pati etiam ratione, ex hoc, quod matrimonium ratum non consummatum dissoluitur per mortem ciuilem, hoc est, per professionem, non sequitur, Romanum Pontificem posse in eo dispensare.

Causa t. etiam fornicacionis excipitur iure diuino, vt *Matth. c. 5. & in d. c. ex publico.* Hæc autem solum intelligitur quoad thori separationem, non autem etiam quoad vinculum matrimonij, iuxta tradita per D. Couar. in *4. de sponsalib. 2. part. c. 7. s. n. 8. & s. c. n. 8. & melius n. 13. & * latissime & optime & F. Alfonso à Castro. lib. 1. aduersus hæreses, verbo nuptia, in 5. hæres. * Prout etiam causa fornicacionis spiritualis, ita vt coniux hæreticus ad suam heresin conetur trahere alterum coniugem, vt in c. 2. & in c. quanto, de diuort. c. fina. de conuers. coniug. Couar. d. s. 5. n. 4. & quod prædiximus in *vers. hæc autem solum, &c.* est definitum in Concilio Trid. *sess. 24. can. 7. referi Victoria vbi supra. d. q. 306. vers. 3. dicimus.**

Ad quintum t. respondeo, quod coniugium Episcopii cum sua Ecclesia, est quidem maius, id est, dignius & perfectius matrimonio carnali, quia spirituale, & ad prolem spiritualem Deo generandam, vt notat Panor. in *d. c. inter corporalia.* Est etiam maius vel fortius, quia sub maiori culpa obligat: Nam grauius peccat Episcopus, qui sine causa, & auctoritate propria suam dimitit Ecclesiam quam vit sua dimittens vxorem. Et hoc est, quod in *ad. c. inter, & quanto, prædicitur* & ad hunc solum finem sunt intelligenda auctoritates, quæ de matrimonio corporali ad spirituale Episcopi cum sua Ecclesia referuntur atque ei attribuntur, non tamen est maius ac fortius respectu indissolubilitatis, quam matrimonium, quod sola Papæ auctoritate vel dispensacione dissolui non potest, nec oppositum *ibi* Papa dicere voluit, vt patet ex eodem Innocen. in *ca. ex parte tua, de conuers. coniug. & c. gaudentes, & c. quanto, de diuort.*

Ad sextum respondeo, quod etiam matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum, id est, indissolubile nec Ecclesiæ Sacramentum, sed contractus matrimonialis ciuiliis: Inter fideles autem non solum est contractus matrimonialis ciuiliis, sed etiam nouæ legis Sacramentum, ac proinde ratum & indissolubile.

Ad septimum respondeo, Summos Pontifices supra in eodem fundamento relatos, elegisse ac sequutos fuisse opin. communem priorem. Canonistarum in prædictis casibus particularibus, in quibus dispensauerunt, non vero decisionem generalem perpetuo valitaram fecerunt nec definiendo aliquid statuerunt: At vero nos contendimus, sententiam Theologorum contrariam, receptiorem ac veriozem esse, vel saltem probabiliorem: Imo Adrianus VI. vit vtriusque iuris petitiuissimus, simul & Theologus, cum ab eo huiusmodi dispensacio fuisset postulari oblatæque fauix sententia Caietani, demiratus est, viti Theologum hoc sibi in animū inducere potuisse, & ideo improbis precibus succumbens respondit, se dare quod posset, sed tamen credere nihil posse, vt refert Domin. à Soto *vbi sup. d. c. art. 4.*

Ex quibus t. omnibus satis superque remanet munita atque defensata communis sententia Theologorum, vt matrimonium, etiam ratum tantum, dissolui non possit dispensacione Papæ, aduersus communem opinionem contrariam affirmatiuam Canonistarum.

Sed vt t. omnia, quæ in hoc puncto scripta inuenio, referant, sunt nonnulli Iuristæ, qui hanc controuersiam ingentem ac summe difficilem componere velint in hunc modum: Nempe, vt subsistente causa legitima, Papa possit in matrimonio non consummato dispensare, etiam de Ordinaria potestate, & ita procedat prior sententia affirmatiua: absq; causa vero legitima minime, quia non esset tutus ille, que esset disponatus, & ita procedat secunda opinio communis negatiua. Hanc distinctionem, & concordiam tenent in terminis Ioan. Andreas & Petrus de Ancha. in *c. 1. col. 6. de consil. idem conf. 239. parum dubitacionis.* Et post longam disputacionem eam sequitur Cardin. Mediolanensis in *c. si. de spons. duorum, vbi subdit, quod communiter doct. ita tenent: idem dicit Ioan. de Imol. in c. final. de transact. communem etiam refertur Curt. Iunior. consil. 170. nu. 1. & Gozad. conf. 2. n. 8. 1. 4. eam sequutus, quos refert & sequitur Ioan. Baptista Villalob. in *suo lib. commun. opin. li. 1. c. 33. & Menoch. conf. 15. n. 9. post Syluest. in summa, verb. diuort. q. 4. quem refert.**

Quæ communis t. concordia eo probari potest fundamento, quoniam Papa non potest contra ius diuinum sine causa dispensare: Ergo cum causa potest, vt concludunt communiter scribentes relati per Felin. in *cap. que in Ecclesiis, col. 6. n. 21. & seq. de consil. vbi etiam loquitur circa matrimonium, & ibi subdit, quod in casibus, quibus Papa potest statueri contra ius diuinum, debet exprimi semper causa rationabilis, nec hoc casu procedit illa regula, quod in Principe præsumatur iusta causa, quia non debet inferior violare statutum superioris sine apta causa, secundum Abb. *ibi* & hanc restatur esse communem conclusionem Curt. Iunior. *d. consil. 170. n. 28.**

Quinimo amplius t. affirmabat Socinius *conf. 28. circa primum, in 4. col. vol. 1.* nempe quod de potestate absoluta potest Papa dispensare, etiam sine causa super matrimonio nondum per copulam consummato, de voluntate amborum coniugum, quem sequitur Gozadi. *vbi supra, d. n. 14. & etiam Villalobos vbi supra.*

Sed, vt, quod sentio, insinuem, prout ratione munitis assumpti teneor, hæc tertia sententia communis, quæ concordia videtur inter præd. duas contrarias, mihi videtur non tenenda, quia in primis desitit communem